

ОСИГУРАЊИКА

ГЛАС

ГОДИНА ХЛІ • БРОЈ 1 • БЕОГРАД, 15. ЈАНУАР 2010. • ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО • БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

Фонд ПИО
ПОДРШКА
РЕФОРМАМА

ИНТЕРВЈУ Зоран Сутара
ГОДИНА ИНОВАЦИЈА

Закон о мирном решавању
радних спорова
И РАДНИК ПОКРЕЋЕ
ПОСТУПАК

ГОВОРНИ АУТОМАТ
0700/017-017
ПО ЦЕНИ ЛОКАЛНОГ ПОЗИВА
011/30-60-680
0 – 24h

ДИРЕКТОР:

Слободан Здравковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Славица Чедић

РЕДАКЦИЈА:Булевар уметности бр. 10,
11070 Београд,
e-mail: glasosiguranika@pio.rs**СЕКРЕТАРИЈАТ:**011/2017-437
факс: 2017-418**РЕДАКЦИЈА ЗА ВОЈВОДИНУ:**Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад,**ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:**Ика Митровић,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail: ika.mitrovic@piovoj.rs**ШТАМПА:**

Д.О.О. Комазец, Инђија

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2017-438

Рукописи и фотографије се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glas osiguranika

Реч уредника

Месецима најављивани Закон о одређивању максималног броја запослених у републичкој администрацији усвојен је у Скупштини 11. децембра прошле године и ступио је на снагу шест дана касније, али је Влада Србије ипак одлучила да неопходну рационализацију своје администрације одложи за почетак ове године. Но, без обзира на ово одлагање, рок за доношење акта о новој систематизацији радних места се није мењао и сви делови државне управе не које се овај закон односи морали су да га усвоје до последњег дана прошле године. Оглушавање о ову тачку Закона повлачи новчану казну од милион динара за руководиоце свих органа и институције државне управе.

Коначно усвајање Закона прекинуло је нагађања и ли-

цитирања бројем запослених за чије плате ће и даље бити новца у државном буџету – реч је о максимално 28.400 радника, а конкретан број запослених у сваком појединачном органу државне управе, јавној агенцији и организацији за обавезно социјално осигурање одредила је влада на седници 24. децембра. У тренутку доношења Закона у државној управи је било запослено 30.624 лица, што значи да проценат неопходног смањења износи око 7,3 одсто.

Истовремено, овај законски акт прецизно одређује и број запослених на одређено време, као и лица ангажованих по уговору о делу, уговору о привременим и повременим пословима, преко омладинске и студентске задруге или по неким другим основама, и тај број не може да прелази 10

одсто оних који раде на неодређено време.

Смањење државне администрације, као део ширег пројекта рационализације јавног сектора, није мимоишло ни Фонд ПИО, те је, поштујући Закон и одлуку владе, и наша институција крајем године усвојила нову систематизацију за 3.133 запослена, што значи за 450 радника мање него до сада. То је озбиљан број за установу преко које своја права остварује скоро 4,5 милиона осигураника и корисника и велико је питање у којој мери ће бити могуће постићи жељену ефикасност. Извесно је једино да ће сви запослени у Фонду морати да се додатно потруде да савладају повећан обим посла и надамо се да ће, на задовољство корисника наших услуга, у томе и успети.

М. Јовановић

Свим нашим осигураницима и корисницима желимо срећну и успешну 2010. годину

Редакција „Глас осигураника“ и Републички фонд ПИО

СТАВ

Фонд ПИО подржава реформе

Последњих дана у средствима јавног информисања појавили су се написи у којима се Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање идентификује као установа која пружа отпор реформи администрације у области социјалног осигурања и која се противи поједностављењу и укидању непотребних бирократских процедура. У вези са тим примедбама желимо да нагласимо да је управо став Фонда ПИО да ове поступке треба поједноставити и да би пријава на осигурање, одјава са осигурања и пријава промене у току осигурања (у даљем тексту: јединствена пријава) за запослене, за самосталне делатности и за пољопривреднике требало да се предаје на једном шалтеру – шалтеру Фонда ПИО, уз евентуално увођење истог таквог шалтера и у РЗЗО.

То је био и заједнички став постигнут на недавно одржаном састанку представника свих институција заинтересованих за јединствену пријаву, када је, у присуству представника владе и надлежних министарстава, договорено да се прихвати јединствена пријава на шалтерима РФ ПИО и шалтерима РЗЗО. Јединствене пријаве примале би се, дакле, на два шалтера, све до формирања Централног регистра као независне институције која ће на једном месту објединити релевантне податке о осигураницима, корисницима и послодавцима. У току је и припрема јединствених образаца неопходних за реализацију овог договора, па зато и није јасно шта је узрок оваквим реакцијама, пошто управо Фонд ПИО има све правне и техничке предуслове за овај посао.

Када је реч о правним предусловима, треба рећи да они подразумевају и промене законских прописа, пре свега важећег Закона о пензијском и инвалидском осигурању, у делу одредаба које се односе на податке који се по службеној дужности воде у матичној евиденцији РФ ПИО, затим Одлуке о јединственом кодексу шифара за уношење података у матичну евиденцију о осигураницима и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања, Одлуке о јединственим методолошким принципима за вођење матичне евиденције о осигураницима и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања и Одлуке о образцима пријава података за матичну евиденцију о осигураницима и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања.

Што се техничких предуслова тиче, Фонд ПИО располаже информационом системом и комплетним базама података који корисницима омогућавају да у сваком тренутку, у свих 155 локација које чине инфраструктуру Фонда, могу да приступе подацима потребним за остваривање било ког права из пензијског и инвалидског осигурања. То значи да би се јединствене пријаве, које Фонд већ годинама прима и ажурира у својој бази, истовремено могле доставити и РЗЗО оног тренутка када се дефинишу билатерални договори о начину и облику њихове доставе.

Из реченог се види да су бројни аргументи који иду у прилог чињеници да јединствене пријаве треба да се предају у РФ ПИО, посебно због тога што Републички фонд ПИО има базу података о обвезницима уплате доприноса и осигураницима, која постоји и ажурира се

од 1970. године, а за претходни период располажемо доказима у виду микрофилмоване документације (која датира од 1955. године). На основу такве пријаве сачињавају се образци М-4 (Пријава података за утврђивање стажа осигурања, зараде, накнаде зараде, односно основице осигурања и висине уплаћеног доприноса за осигуранике запослене) о којима једино Фонд ПИО већ има базе неопходне за остваривање права и износ припадности из пензијског и инвалидског осигурања. Предаја јединствених пријава на другим шалтерима и зависност РФ ПИО од обраде таквих података у другим институцијама, била би крајње непрактична и нефункционална приликом одлучивања о правима из пензијског и инвалидског осигурања, и имала би за директну последицу продужавање рокова за одлучивање о правима. ▶

► Поред тога, предаја јединствене пријаве на шалтерима Фонда ПИО подразумева не само остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања, већ и прибављање потребне документације и остваривање права других институција, као што су: Национална служба за запошљавање, Пореска управа, РЗЗО, судови, министарства, разне владине агенције, републичке, градске и општинске инспекције, општински органи управе и центри за социјални рад, јавна комунална предузећа, јавна предузећа, банке, привредни субјекти, па и сами осигураници. Предаја пријаве на шалтерима РЗЗО има значај само приликом остваривања права на здравствено осигурање – здравствену књижицу.

Сматрамо да би требало нагласити и чињеницу да је, до 31. 12. 1996. године, РФ ПИО преузимао пријаве на осигурање и одјаве осигураника на нашим шалтерима, а РЗЗО је тек Законом из 2005. године увео своју матичну евиденцију, која је формирана из базе података РФ ПИО и која, као таква, представља само део наше базе података. Дакле, Фонд ПИО има комплетне податке о послодавцима, али и о осигураницима и корисницима права – податке о почетку и престанку осигурања, за сваки период осигурања, по било ком основу и за цео радни век, почев од формирања до престанка рада послодавца преко кога су били осигурани.

Базе података Фонда ПИО су у више наврата у протеклих неколико година достављане РЗЗО ради успостављања њиховог информационог система, који је, уз помоћ Фонда ПИО, данас, заиста и постао један озбиљан систем који има довољно техничких атрибута да задовољи потребе својих корисника. Базе података би требало да се и данас достављају РЗЗО по Протоколу који је предложен од стране Фонда пре годину дана, а на основу којег бисмо податке о пријавама корисника права прослеђивали РЗЗО електронским путем. Тај протокол би осигураницима, који остваре право на пензију, обезбедио аутоматско слање пријава на здравствено осигурање електронским путем, што би знатно скратило поступак и корисницима омогућило да раније остваре здравствену заштиту која им је преко потребна. На жалост, из нама непознатих разлога, РЗЗО ни до данас није потписао тај протокол, па пензионери који добију решење и даље морају да одлазе на шалтере РЗЗО да би добили одговарајуће потврде.

Из свега што је речено јасно је да Фонд ПИО подржава сваку промену која би довела до поједностављења процедура и сам иницира и спроводи бројне активности у том правцу.

Г. О.

УПРАВНИ ОДБОР РФ ПИО: СВЕ ПРАЗНИЈА КАСА

Усвојена нова систематизација

Планиран раст наплате доприноса од четири одсто није остварен па је за последњу исплату у децембру Фонд морао додатно да се задужи

На последњој прошлогодњој седници Управног одбора Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање разматрано је и усвојено неколико важних тачака везаних за актуелну друштвену ситуацију и рационализацију јавног сектора.

Због тога су чланови Управног одбора одлучили да од владе затраже образложење зашто је и према којим критеријумима Фонд ПИО морао да отпусти 12,6 одсто запослених када је у министарствима тај проценат нешто изнад седам одсто.

На овој седници УО усвојен је извештај о финансијском пословању Фонда за период јануар–септембар 2009. године. Како је том приликом рекао Иван Мимић, финансијски директор Фонда, због додатног пада наплате доприноса (уместо планираних четири, забележен је раст од само 2,8 одсто), за последњу децембарску исплату пензија Фонд ПИО је морао додатно да се задужи са нешто више од три милијарде динара. Уколико

Као што је познато, након изгласавања Закона о одређивању максималног броја запослених у републичкој администрацији и одлуке Владе Србије о смањеној радника у оним деловима државне управе на које се Закон односи, Фонд ПИО ће радити са 450 запослених мање. У том смислу, Управни одбор је усвојио нову систематизацију са 3.133 запослена, што ће се, према речима Слободана Здравковића, директора Фонда, због великог обима посла и недовољно радника, сигурно одразити и на ефикасност рада.

се за следећу годину не обезбеди редовнија наплата доприноса, могло би да буде великих проблема са исплатом пензија, поготово што ће број корисника бити повећан у односу на ову годину.

Небојша Атанацковић, члан Управног одбора ПИО, истакао је да је недопустиво да Пореска управа годинама „гледа кроз прсте“ фирмама које не уплаћују доприносе, а затим држава из буџета повезује радни стаж запосленима да би могли да оду у заслужену пензију или да остваре неко друго право.

В. Анастасијевић

ВОЈВОЂАНСКИ ПЕНЗИОНЕРИ СЕ ОПОРАВЉАЛИ О ТРОШКУ ФОНДА ПИО

Више кандидата него места

Велики број корисника пензија поново се пријавио, мада су у бање ишли претходних година

Републички фонд ПИО је лањске године издвојио 261.235.000 динара за опоравак пензионера у РХ центрима и бањама Србије. Од тога, предвиђено је да се са 241,535 милиона динара финансира рехабилитација корисника пензија из категорије запослених, за пензионере из категорије самосталних делатности за исту намену издвојено је 18,5 милиона, а за пољопривредне пензионере одобрено је 1,35 милиона динара. У бање су упућивани у складу са одредбама Правилника о друштвеном стандарду корисника пензија Републичког фонда ПИО (и изменама и допунама Правилника од априла 2009. године). Како је овим актом одређено да се у филијалама Фонда ПИО обавља бодовање на основу датих критеријума и праве спискови корисника пензија

којима је одобрен бесплатан опоравак у бањама, издвојени новац распоређен је филијалама Фонда у сразмери са бројем пензионера које „покривају“ на терену.

Заинтересовани пензионери, који су испуњавали услове, пријављивали су се у општинским организацијама пензионера, према месту пребивалишта, с тим да чланство у овим организацијама није било услов за коришћење рехабилитације.

У односу на укупан број одобрених корисника пензија у Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, Покрајинском фонду ПИО припало је 26,6 одсто средстава за ову намену. У Војводини се у 2009. години пријавило за коришћење бесплатног оправка у бањама и РХ центрима Србије преко Фонда ПИО 7.602 корисника из свих категорија пензионера. Од тог броја услове је, према Правилнику, испунио 5.741 пензионер, а 1.861 није задовољио прописане критеријуме.

Након извршеног бодовања и окончане процедуре, на десетодневни боравак у бање и РХ центре позвано је у пола мање пензионера од оних који

су испунили предвиђене услове, тачније 2.897 корисника.

Од тог броја 315 је одустало, а уместо њих 213 старина се ненадано обрело у бањама као њихова замена. До краја претходне године укупно је 2.607 пензионера из Војводине искористило овај добитак од Фонда ПИО. Војвођански пензионери су на одмор и опоравак кренули у јуну, када их је у бање отишло 398, док је у септембру и октобру ово право искористило већ више од 500 људи трећег доба.

Зора Канкараш

Највише их је ишло у Кањижу – 783, Јунаковић – 557, Термал Врдник 561, Специјалну болницу за рехабилитацију у Ивањици 315...

Општи утисак свих који су користили дати бенефит јесте

да је рад комисија за одабир и упућивање пензионера на опоравак, као и целокупне службе Фонда ПИО био веома добар, а и приговора – који су решени у складу с Правилником, било је врло мало.

Статистика говори да су овога пута, у односу на раније године, адекватније били заступљени, и у бање слати, старосни пензионери. Сразмера је била на њиховој страни: у бање је отишло око 50 одсто старосних пензионера и по 25 одсто инвалидских и породичних пензионера. Међутим „подбацили“ су корисници пензија из категорије самосталних делатности.

О томе Зора Канкараш, саветник у Дирекцији Покрајинског фонда, каже:

– Задовољна сам сарадњом са пензионерским организацијама јер је сав посао обављен у задатим роковима. Примећујем да је ове године било и доста одустајања, али изненађење су пензионери из категорије самосталних делатности који су се пријавили у недовољном броју у односу на средства која су за њихов опоравак предвиђена. Куриозитет је и да се скоро 1.000 људи који су ово право искористили претходних годи-

на поново пријавило, што је регистровано кроз прецизне евиденције Фонда ПИО. Наравно, они нису могли отићи у бање и 2009. године – објаснила је Зора Канкараш.

Мирослав Мектеровић

Оптимистичке прогнозе

Према недавној изјави министра економије Млађана Динкића, прогнозе показују да би у првој половини ове године могло доћи до одмрзавања пензија и плата у јавном сектору. Уколико привредни раст буде виши од планираних 1,5 одсто бруто домаћег производа, колико је пројектовано буџетом за 2010, може да се размишља о повећању плата и пензија, изјавио је премијер Владе Србије Мирко Цветковић, о чему би, наравно, претходно морао да се постигне договор са ММФ-ом.

Од фебруара конкурси за приправнике

Према најави Министарства економије и регионалног развоја, први конкурси за запошљавање приправника уз помоћ државе крећу од фебруара, а за активне мере запошљавања из буџета ће бити издвојено 3,7 милијарди динара.

Те најаве потврдио је и министар Млађан Динкић изјавом да ће држава у 2010. години финансијски помоћи запошљавање 16.000 приправника.

Приправници ће у прва три месеца имати обавезу да волонтирају и за то време ће од државе месечно добијати по 10.000 динара. Након тог рока, послодавац ће извршити избор међу волонтерима, и са онима које одабере потписаће уговор о запошљавању на две године.

У првој години примали би зараду од 18.000 до 20.000 динара, која би се исплаћивала из државне касе, с тим што би послодавац плаћао порез на плате, а његова обавеза би била да приправника задржи и наредне године. У другој години, послодавац би им исплаћивао зараде и уплаћивао порезе и доприносе.

Судови ће радити у две смене

Како је најавила српска министарка правде Снежана Маловић, судови у Србији ће ове године радити у две смене. Према њеним речима, грађани ће све послове на шалтерима моћи да обављају до 20 часова што даје наду да ће се убрзати судски процеси, и да странке у спору могу да очекују брже решавање предмета од којих неки „чекају“ и више година да дођу на судијски сто.

Ускоро нацрт закона о ПИО

План реформе пензијског система требало би да буде завршен до краја фебруара када би се у договору са ММФ-ом та решења и представила.

Реформа пензијског система један је од најважнијих сегмената реформи које очекују Србију у овој години, рекао је министар за рад и социјалну политику Расим Љајић. Нова решења ће се

тражити у вези са усклађивањем раста пензија, бенефицираним радним стажом и одласцима у превремену пензију. Важно је постићи консензус са социјалним партнерима и свим заинтересованим друштвеним актерима. Према речима министра за рад, тражи се систем који је економски одржив и социјално оправдан.

Бесплатно уз чек и личну карту

Од нове године сви пензионисани Београђани старији од 65 година могу бесплатно да се возе градским превозом, само треба да код себе имају личну карту и последњи пензијски чек. Ово правило ће важити закључно са 31. мартom. Иначе, легитимације за повлашћену возњу ће моћи да се изваде од 2. фебруара, када ће се тачно знати шта је од докумената потребно и колика је цена повластице, кажу у Градском саобраћајном предузећу Београд.

Најмање незапослених у Београду

На евиденцији Националне службе за запошљавање крајем децембра 2009. године било је 730.372 лица која су тражила посао, од којих су већину чиниле жене – 52,87 процената, или 386.125. Највиша стопа незапослености забележена је у Новом Пазару (53,1 одсто), а затим следе Лозница са 39,3 одсто, Лесковац (38,3), Јагодина (34,3), Крагујевац (33,5). Насупрот њима, међу градовима са најнижом стопом незапослености на првом месту је Београд (13,2 одсто), иза њега је Ваљево (16,5), на трећем месту је Пожаревац са стопом од 17,5 одсто, потом Ужице (17,9), Нови Сад (18 одсто) и други градови.

Још 52 националне пензије

За врхунски допринос националној култури Влада Србије је одлучила да награди још 52 уметника посебним признањем, односно такозваним националним пензијама. То подразумева доживотна додатна примања од 50.000 динара, независна од редовних. Између осталих, националне пензије примаће глумица Неда Арнерић, кларинетиста Божидар – Боки Милошевић, књижевни критичар Феликс Пашић, сликарка Биљана Вилимон, композитор Корнелије Ковач, књижевник Перо Зубац...

Плави картон – „виза“ за рад у ЕУ

Очекујући да ће после укидања виза више хиљада грађана из Србије посао и плате потражити у земљама Европске уније, као што је било са Румунијом и Бугарском када су ушле у заједницу европских земаља, у ЕУ је онедавно уведен нови плави картон. Намера је да се овом „јединственом европском радном визом“, како називају плави картон, регулише тржиште радне снаге и привуку квалификовани радници. Плави картон важи за све земље ЕУ осим за Велику Британију, Ирску и Данску, а његов власник може за себе и породицу да оствари социјална права и помоћ до четири године.

Исплата пензија

Исплата првог дела децембарског чека пензионерима из категорије запослених почела је 9. јануара.

Бившим пољопривредницима други део за децембар исплаћује се од 4. јануара, а пензионисаним војним лицима од 6. јануара.

Чек из Подгорице

Децембарске пензије за црногорске кориснике који живе у Србији почеле су да пристижу од 28. децембра. За 1.765 пензионера из Црне Горе на рачун Комерцијалне банке уплаћено је 362.079 евра, или нешто више од 205 евра у просеку.

Пензија из БиХ

На рачун Комерцијалне банке 8. јануара уплаћене су децембарске пензије корисницима који живе у Србији а радни век су, делом или у целости, одрадили у Федерацији БиХ. За 8.881 пензионера уплаћено је укупно 933.811 евра, тако да просечан чек износи око 105 евра.

Скупљи живот у новембру

Цене на мало робе и услуга у Србији у децембру 2009. године у просеку су биле више за 0,1 одсто у односу на претходни месец.

У децембру 2009. године у односу на исти месец 2008. цене на мало повећане су за 10,4 одсто. Цене на мало у 2009. години у просеку су повећане за 10,1 одсто у односу на просек претходне године.

Трошкови живота у Србији у децембру 2009. године у односу на новембар у просеку су били нижи за 0,1 одсто; у односу на исти месец 2008. године, повећани су за 6,6 одсто. Трошкови живота у 2009. години у просеку су повећани за 8,6 одсто у односу на просек претходне године.

Стоп пензијама за посланике

После бурних реакција јавности на вест да ће посланици у пензију са 55 година живота, 15 година радног стажа и три мандата у парламенту, врх владајуће коалиције наложио је шефовима посланичких група да се у Нацрту закона о Скупштини бришу одредбе о пензијама посланика.

Нацрт закона писала је радна група Скупштине коју чине представници свих парламентарних странака, а пред посланицима би требало да се нађе крајем јануара.

Година иновација

Пратећи регулаторну реформу и стратегију Владе Србије за увођење електронске управе, Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање реформише информациони систем кроз низ пројеката. Развојем е-управе стварају се ефикасније, транспарентније и одговорније јавне службе које пружају услуге прилагођене потребама грађана и привреде, на рационалан и економичан начин, захваљујући примени нових информационих и комуникационих технологија. О актуелним променама у Фонду разговарали смо са Зораном Сутаром, директором Сектора информационих технологија.

– Најбитнији пројекат који се спроводи у овом тренутку је пројекат ПАРИП (Пројекат консолидације наплате и реформе пензијске администрације у Србији) који Фонду омогућава да користи средства Светске банке за унапређење информационог система. У току је избор консултантске куће, која ће до почетка марта започети анализу постојећег стања пословних процеса и информационог система Фонда ради припреме предлога будућег информационог система. Запослени у Фонду ће, наравно, активно учествовати у том послу, да би консултантима помогли да упознају систем и да би их усмерили у правцу у ком сматрамо да би било добро да се реформа у Фонду креће: ка савременијем, модернијем информационом систему. Ми смо већ започели измене информационог система на основу Стратешког плана који је дефинисан у оквиру пројекта ПАРИП. Овај план предвиђа имплементацију новог информационог система, у неколико фаза, односно унапређење постојећег у савременији и

Зоран Сутара

ефикаснији систем. Информациони систем Фонда један је од првих информационих система у земљи. Он се развија од седамдесетих година и садржи најсвеобухватнију базу података осигураника, података везаних за остваривање права из ПИО, као и података везаних за уплату доприноса и стаж осигураника. Овај систем већ сада испуњава очекивања грађана. Протеклих месеци је неким организационим побољшањима процеса рада учињено да се поступак доношења решења скрати – каже на почетку разговора Зоран Сутара.

Да ли је могуће, у оквиру технолошких могућности постојећег система, пратити пословне процесе који се мењају и унапређују?

– Наравно да је могуће. Чинимо напоре да се осмисли набавка нових сервера и лиценци за релационе базе података. Основни циљ је да се два технолошки раздвојена информациона система, систем Покрајинског фонда у Новом Саду и систем који се

налази у Дирекцији Фонда у Београду, обједине у један јединствен систем. То би знатно олакшало и убрзало спровођење права из ПИО, односно доношење решења, као и размену података са другим институцијама.

Почетком октобра прошле године почели смо процес

Испоставе су до сада користиле dial-up сервис који је лошег квалитета, а сада су прешле на такозвани ADSL систем. Морамо да нагласимо да Фонд има укупно 150 локација широм Србије и ово је за нас значајан успех, који смо постигли за само два и по месеца!

Компатибилност

Апликације које користе наши запослени су програмиране на кобол програмском језику, а базе су индекс секвенцијалне. Кобол је програмски језик који није застарео и који се данас, у великој мери, користи у Европи и Америци. Разлог зашто смо се определили за прелазак на релационе базе јесте да бисмо били компатибилнији са другим институцијама и самим тим оперативнији.

унапређења комуникационе инфраструктуре између филијала и Дирекције Фонда. Постојеће комуникације које су биле базиране на такозваном дигиталним изнајмљеним линијама са малом брзином протока унапредили смо тако да су све наше филијале, укључујући и филијале Покрајинског фонда, прешле на савременији сервис, са протоком података од 2МБ/с.

Како ће ове промене утицати на ефикасност запослених у Фонду и каква побољшања могу очекивати осигуранци и корисници права из ПИО?

– Овим унапређењем омогућавамо бржи пренос података. То конкретно значи да се подаци брже прослеђују од филијала ка Дирекцији у централну базу. Такође, када се мењају радне апликаци-

је, оне се мењају у Дирекцији у Београду и морају да се дистрибуирају филијалама. Дакле, сервис измене програма/апликација, који морају да прате промене закона и процедура, биће ефикаснији. Пружа се још једна могућност које до сада није било – да скенирана документација, као што је, на пример, радна књижица или други документ неопходан за решавање предмета у поступку, може да се прегледа кроз нашу мрежу, а да се физички не доставља свакој филијали.

Осим овог убрзања основних процеса рада, који за кориснике представљају краће чекање на решење, да ли унапређење система доноси и економску уштеду?

– Самим тим што прелази-мо са изнајмљених дигиталних линија, ми ћемо у старту уштедети минимум пола милиона динара месечно. Из Телекома добијамо листинг свих телефонских линија и водова које користимо за разговоре и трансфер података, и у току је анализа искоришћености ових линија. Ревизијом свих претплата надамо се да ћемо и с те стране умањити телефонске рачуне. То су неки од ефеката унапређења мрежне инфраструктуре.

Да ли је унапређење комуникационе инфраструктуре пут ка интерном електронском пословању?

– Циљ нам је да унапредимо електронско пословање унутар Фонда тако да сваки запослени добије електронску адресу, па неће бити потребно да се путује и да се наплаћују дневнице, већ је довољно да се седне за рачунар и да се тако обави нека консултација, колегијум, или да се проследи упутства. Опрема, дакле, већ постоји, подигнут је ниво телекомуникације и већ су урађена интерна тестирања, тако да ускоро можемо очекивати да ово постане стварност.

Посебан део унапређења електронског пословања у Фонду је и увођење електронске писарнице. Електронска

писарница је само део система управљања документима који подразумева да се сви документи дигитализују и да буду дигитално потписани. Употреба електронских докумената убрзаће пословање Фонда и сва документација писана на папиру треба да буде дигитализована.

Ви сте и представник Фонда у тиму за унапређење електронског пословања који је оформило Министарство за државну управу и локалну самоуправу. Тај пројекат је покренут 2008. године. Докле се стигло?

– До сада је, посредством Америчке привредне коморе, одржан скуп у Београду коме су присуствовали представници свих релевантних државних институција: Пореска управа, РЗЗО, НСЗ, АПР, МУП. Циљ је да се на нивоу државе осмисли јединствена,

стандардизована електронска управа (e-government), која ће олакшати размену података између институција. То ће грађанима омогућити да своје захтеве према институцијама достављају путем интернета и лакше реализују. Ради се и на пројектима размене података и електронске писарнице на нивоу свих државних органа.

У наредних неколико година све државне институције требало би да уложе екстра напоре да би међусобним договорима осмислиле бољу комуникацију и размену података. То би знатно убрзало процедуре и скратило шетање грађана од шалтера до шалтера.

Један од важних пројеката, који је такође резултат пројекта ПАРИП, јесте и пројекат Централног регистра.

Зашто је важно увођење јединствене базе података, односно Централног

регистра, о коме се толико говори?

– Централни регистар би требало да обезбеди централизоване податке пријава и одјава осигурања запослених. Дакле, Централни регистар би требало да омогући увид у пријаве и одјаве осигурања за ПИО и здравство, као и пријаве НСЗ, затим треба да омогући увид у уплате доприноса, те да на тај начин грађани могу о свему да се информирају на једном месту. Централни регистар би требало да буде један од главних сервиса запосленима који ће им омогућити да путем интернета добију ове податке.

Да ли то значи да ће сарадња између институција и размена података бити ефикаснија?

– Размена података са другим институцијама није ништа ново. Фонд добија податке од МУП-а, од ПТТ-а и од АПР-а. У току је и припрема протокола за размену података са РЗЗО, да бисмо, пре свега, олакшали поступак пријаве на здравствено осигурање нових корисника било ког права из ПИО. Достављање тих података о новим корисницима је наша обавеза и овај протокол би требало да дефинише електронску размену тих података. Чим подаци о кориснику дођу у базу за исплату пензија, биће два пута у месецу, око 10. и 25, директно прослеђивани у РЗЗО.

Незахвално је говорити о роковима, али с обзиром на то да је Фонд укључен у реализацију ових пројеката, када је реално очекивати да се остваре све ове промене?

– Мислим да је то технички могуће већ средином ове године. Потребно је уложити доста напора, и осмислити међусобне односе између свих институција. Морамо да се договоримо и дефинишемо сарадњу, а онда ће и пројекат Централног регистра бити лакше реализовати. Моје лично виђење је да пре средине ове године неће бити могуће уочити неке видљиве промене.

**Александра
Станков-Мијатовић**

ЗНАЧАЈНЕ ИЗМЕНЕ У ЗАКОНУ О МИРНОМ РЕШАВАЊУ РАДНИХ СПОРОВА

И радник покреће поступак

Радни спор ће моћи да покрену и сами радници, а поред колективног уговора предмет спорења могу бити и други акти који регулишу надокнаде за превоз, регрес, јубиларне награде...

Закон о мирном решавању радних спорова који се примењује од 2004. године, и који утврђује начин и поступак регулисања индивидуалних и колективних спорова с циљем да се дође до компромисног решења између страна у спору и да се избегну дуготрајни судски поступци који су, уз то, и скупи – недавно је претрпео одређене измене. Како је објаснио предлагач, изменама треба да се отклоне уочене мањкавости Закона, да се Агенцији за мирно решавање спорова омогући да буде ефикаснија и да се повећа обим њене надлежности. Међу више измена Закона, једна од најважнијих тиче се регулисања радних спорова.

– По важећем Закону, радни спор могли су да покрену само потписници колективних уговора, што су најчешће били репрезентативни синдикати – објашњава Дејан Костић, директор Републичке агенције за мирно решавање спорова.

У протекле две године, када је било много штрајкова, штрајкачки одбор није могао, по закону, да покрене спор и

Краће и бесплатно

Поступак који води Агенција је бесплатан за странке и траје знатно краће него судски поступак.

Дејан Костић

тражи ангажовање Агенције, а то нису могли ни синдикати који нису репрезентативни, као ни групе радника или неко ко их представља. Сада, наставља наш саговорник, поред репрезентативних, радни спор могу да покрену и други синдикати, групе радника, али и сами радници уколико сматрају да им је ускраћено неко од колективних или индивидуалних права.

По Костићевим речима, значајно је и то што се проширују врсте радних спорова које могу бити предмет ангажовања Агенције. Како је објаснио, важећи закон предвиђа могућност да предмет спора могу бити само колективни уговори којима се регулишу односи између радника, односно синдиката и послодавца, а не и други акти. По новоме, осим колективног уговора, и други акти могу бити предмет спора.

Што се тиче индивидуалних спорова, они су и даље најчешће поводом отказа, уговора о раду, уговарања минималне

Успешно решени спорови

Агенција је основана одлуком Владе Републике Србије и досад је успешно решила 3.600 индивидуалних и 44 колективна спора, попут оних у ЈАТ-у, Аеродрому „Никола Тесла, Институту за трансфузију крви, чиме је избегнут штрајк или судски процес. Највише индивидуалних спорова је било у Београду и Војводини, захваљујући томе, како каже директор Агенције, што у тамошњим предузећима постоје јаки синдикати који су упознати са радом Републичке агенције за мирно решавање радних спорова и који упућују раднике да сарађују са Агенцијом.

зараде, али је изменама закона утврђено да могу бити и поводом накнаде за исхрану током рада, накнаде за трошкове превоза, исплате јубиларних награда, исплате регреса за годишњи одмор итд.

И, коначно, немали значај има и измена која се одно-

Дан без штрајка – добит

За нас је решење сваког спора добит, јер спречавамо штрајкове и протесте који, за сваки дан нерада, прилично коштају фирму или државу, посебно када се ради о јавним предузећима, каже Дејан Костић.

си на потписивање посебних услова за избор арбитра, да би се обезбедила већа правна заштита учесника у поступку, каже Дејан Костић.

Према неким информацијама, наставља наш саговорник, у Србији тренутно протестује око 35.000 запослених, због чега се ствара слика да имамо много колективних спорова. Међутим, то није тачно јер нису у питању радни спорови, где би Агенција могла да делује, већ се ради о захтевима који се односе на исплату заосталих зарада и неуплаћених доприноса, а то не спада у домен радног права.

– Могу да кажем да је за протекле четири и по године остварен „стопостотни учинак“ Агенције за мирно

решавање спорова, јер су сви спорови решени мирним путем, нису настављени у судском поступку, а то је резултат који није остварила ниједна слична агенције у окружењу, у суседним земљама – наглашава Костић.

Миланка Иванчајић

ПРАВО НА ПОЛОВИНУ ПЕНЗИЈЕ

Осигурање обуставља примања

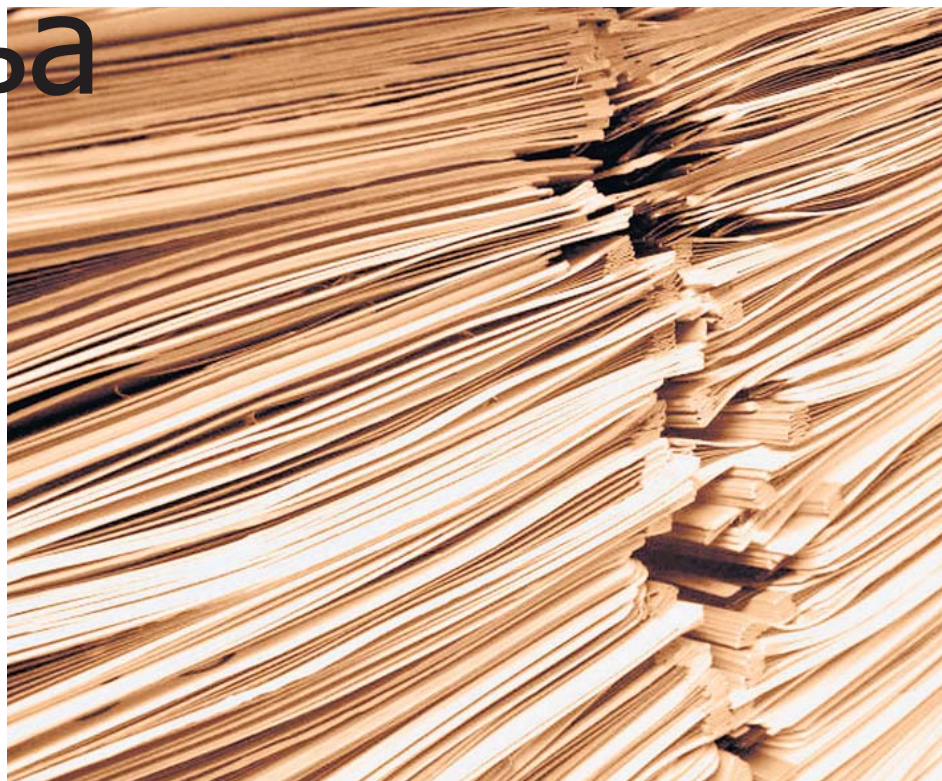
Подношењем захтева за стицање својства осигураника по члану 15 или запослењем, инвалидима рада обуставља се такозвана делимична инвалидска пензија

Корисници такозване делимичне инвалидске пензије често се распитују да ли губе или задржавају ово право ако почну да уплаћују допринос по члану 15 Закона до стицања услова на пуну пензију. С тим у вези треба најпре подсетити да је одредбом члана 226 Закона о ПИО прописано да се кориснику делимичне пензије који постане осигураник у складу са законом обуставља исплата пензије за време осигурања.

То значи да се незапослено лице које започне самостално уплаћивање доприноса по члану 15 тиме заправо укључује у обавезно осигурање, стиче својство осигураника, па му се зато, у складу са одредбом члана 226, обуставља даља исплата делимичне пензије. Оно што већину посебно интересује јесте да ли након престанка осигурања по том основу (по члану 15) инвалид рада може поднети захтев да му се поново успостави право на делимичну пензију коју је раније примао као инвалид рада.

Одговор на ово питање произилази из одредбе члана 225 по којој инвалид рада може да стекне право на „пола пензије“ једино ако је осигурање престало независно од његове воље и кривице. С обзиром на то да се престанак својства осигураника по основу самосталног уплаћивања доприноса по члану 15 утврђује вољом заинтересованог лица, по захтеву који је поднело, право на делимичну пензију не може се обновити на овај начин.

Често постављано питање – на који начин то прекинуто право може да се обнови, указује на сложеност проблематике када су у питању затечени корисници права, али и на чињеницу да су услед недостатка одговарајућег посла

принуђени да траже излаз у добровољном осигурању, понекад по цену губитка права на половину пензије. Има оних који се за такву жртву опредељују, а то се дешава онда када неком недостаје неколико месеци стажа који представља услов за пензију. У том случају корисници делимичне пензије могу поднети захтев за уплату доприноса по члану 15 до датума који им обезбеђује право на пуну пензију, с тим што им, наравно, за време трајања осигурања по члану 15 не може тећи исплата делимичне пензије.

Исто тако, врло актуелно питање је шта се дешава када прималац делимичне пензије нађе посао, па поново остане без посла: да ли ће у случају поновног раскида радног односа моћи да обнови право на половину пензије? Одговор зависи опет од чињенице да ли је престанак новог радног односа настао вољом (или кривицом) запосленог или искључиво вољом његовог послодавца који га отпушта са посла као технолошки вишак. И у таквом случају примењује се одредба члана 225. То значи да ће инвалид рада поново моћи да оствари накнаду у висини половине своје пензије само у случају да је нови радни однос раскинут независно од његове воље и кривице, односно да је постао технолошки вишак. Наравно, исплата тако утврђене пензије

у висини од 50 одсто по закону припада од престанка радног односа.

Међутим, ако код корисника делимичне пензије дође до погоршања стања, односно промене инвалидности, корисник може да поднесе захтев за „пуну“ инвалидску пензију. То значи да ће уз захтев за инвалидску пензију приложити образац 1, који је оверила надлежна филијала здравства, као и нову медицинску документацију (у оригиналу или оверене копије) и изаћи на комисију ради оцене радне способности.

За то време, док подносилац захтева чека налаз, оцену и мишљење инвалидске комисије, односно решење о пензији, не престаје му право и не обуставља му се исплата делимичне пензије. Такође, право не престаје ни ако Фонд донесе негативно решење, то јест и ако не постоји губитак радне способности накнада у висини од 50 одсто неће се обуставити. Уколико дође до потпуног губитка радне способности, Фонд ће обуставити делимичну и утврдити право на пуну инвалидску пензију у складу са законом. Исто тако, корисник делимичне инвалидске пензије може поднети захтев за старосну пензију када наврши потребне године живота које су законом прописане као услов за старосну пензију.

С. Марсенић

НИЗАК СТАНДАРД И НЕДОВОЉНА ИНФОРМИСАНОСТ ПРЕПРЕКЕ ЗА УПЛАЋИВАЊЕ ДОПУНСКИХ

Удобна старост још

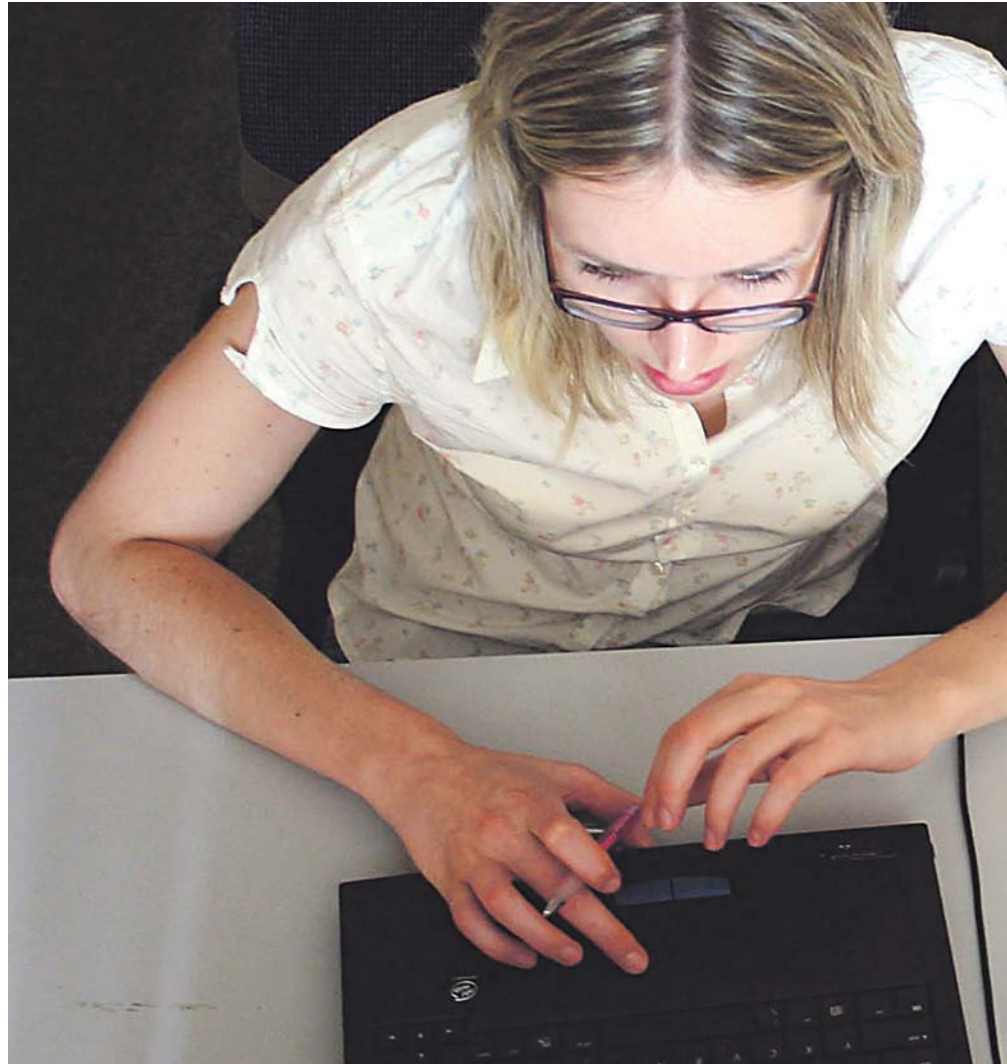

Само 20 одсто запослених у Србији на неки начин штеди за „треће доба“

Очување животног стандарда на истом или бар приближном нивоу после пензионисања – главни је мотив за уплаћивање неког вида допунске пензије у свету, а последњих година и код нас. Добровољни пензијски фондови, животно осигурање или штедња у банци јесу начини и путеви којима људи најчешће крећу да би овај циљ и остварили. Ипак, у нашој земљи било који од поменутих путева ипак је још онај „којим се ређе иде“, јер само петина запослених на неки од ових начина штеди за старост, рекла је на недавно одржаном форуму о животном осигурању и добровољним пензијама Мира Ерић-Јовић, вицегувернер Народне банке Србије:

– Многобројни су разлози што су код нас овакви видови штедње за старост још недовољно заступљени, али свакако је низак животни стандард на првом месту. Велики утицај има и недовољна информисаност становништва о овим врстама штедње, али и неповерење у финансијски систем земље. Недовољне су и пореске олакшице које држава даје за ове видове штедње да би мотивисала и појединце и послодавце да уплаћују за допунске пензије. С друге стране, људи често израчунају да им је камата на новац орочен у банци на годишњем нивоу виша него ако га уложи у добровољни пензијски фонд. Ипак, треба имати на уму чињеницу да је предност уплате у неки од ових фондова то што месечно или периодично могу да се издвајају мање суме новца, дакле улаже се помало на дуже стазе за будућност, док се камата на орочен новац у банци исплати тек ако су веће суме у питању – нагласила је Мира Ерић-Јовић.

Негативне утицаје и последице светске економске кризе осетиле су многе делатности и у знатно развијенијим економијама од наше (то јест, нарочито у њима), између осталих и добровољни пензијски фондови. Код нас они постоје тек око три године и упркос прибојавању да ће их као нове и недовољно утемељене на нашем поднебљу ова криза

малтене уништити, то се није догодило. Сви и даље раде, сачували су чланство, углавном подигли вредност инвестиционе јединице и остварили позитиван

годишњи принос, каже за „Глас осигураника“ Снежана Ристановић, директор Добровољног пензијског фонда Рајфајзен футуре:

Пример куповине и обрачуна инвестиционе јединице:

Вредност инвестиционе јединице фонда	1.000 динара
Износ доприноса	3.000 динара
Накнада приликом уплате	3.000 дин. x 3% = 90 динара
За куповину инвестиционих јединица остаје Купујете	3.000 – 90 = 2.910 динара 2.910/1.000 = 2,91 инвестиционе јединице
Ове трансакције се евидентирају на вашем индивидуалном рачуну. Претпоставимо да после 100 дана вредност инвестиционе јединице порасте на 1.050 динара.	
Вредност ваших средстава у фонду износи:	1.050 дин. x 2,91 инв. јед. = 3.055,5 динара

НЕДОСТИЖНА

– Пензијски фондови у нашој земљи су у време кризе добро пословали и били у плусу захваљујући ограниченим могућностима улагања прописаним законским актима. Наиме, добровољни пензијски фондови послују тако што уложени новац „оплођују“ улагањем и на тај начин повећавају вредност инвестиционе јединице. Наравно, не улаже се све „на једну карту“ већ се улагања обављају према процени овлашћеног менаџера, зависно од кретања на берзи, тако што се одређени део улаже у обвезнице старе девизне штедње, део у акције... и при том су процентуално тачно одређени износи који се могу уложити и у шта се улаже. Основни показатељ пословања добровољног пензијског друштва није само раст инвестиционе јединице, већ остварен годишњи принос – објашњава Снежана Ристановић.

Инвестициона јединица у нашим фондовима је сума од хиљаду динара, што је и најмањи износ који грађани могу да уплаћују да би постали чланови, односно обезбеђивали себи допунску пензију у старости. Међутим, и послодавац може да плаћа допунску пензију за запослене у неки од добровољних пензијских фондова, а држава му Законом о порезима и доприносима грађана то и олакшава. Наиме, суму до 3.528 динара коју послодавац уплаћује раднику у добровољни пензијски фонд држава не опорезује. То, практично, значи да би послодавци који на овај начин обезбеђују будућност запослених имали исти „трошак“ за плату радника, али би новац за доприносе преусмерили у два фонда: у државни и добровољни. Зато би сваки запослени могао да се договори са послодавцем да му месечно уплаћује три хиљаде ди-

Добровољни пензијски фондови

Код нас постоји десет оваквих фондова чији је рад одобрила Народна банка Србије: ДДОР Пензија плус, Делта Ђенерали, Дунав фонд, НЛБ Нова пензија, Рајфајзен футуре, Триглав пензијски фонд, Хипо пензије, Пензијско друштво Гарант, Сосијете женерал штедња и Сосијете женерал еквилибрио. Најнижа вредност инвестиционе јединице је у фонду НЛБ Нова пензија, 1.010,65 динара, а највиша у Рајфајзен футуре – 1.414,15 динара.

нара у добровољни фонд, што због преског ослобођења њему не би био додатни трошак, док би раднику значило допунску пензију од око 12.000 динара месечно (за 40 година уплаћивања). Запослени може да се одлучи и за варијанту једнократне исплате у тренутку пензионисања, а ако жели месечну исплату, наследници имају право на њу у случају његове смрти.

– Грађани такође треба да знају да ако се одлуче да сами уплаћују у неки од ових фондова то не значи да морају исту суму да уплаћују сваког месеца. Могу да уплате колико кад могу да издвоје, да „прескоче“ по један или неколико месеци... Свако ко је макар једном уплатио остаје наш члан, не бришемо га са списка зато што нема уплата, ни на који начин не санкционишемо прескакање уплата нити га опомињемо да мора да настави са плаћањем. Грађани такође могу да суму коју планирају да издвоје уплате у два-три фонда, као и да мењају фондове без икаквих санкција ако закључе да неки други послује боље од оног у који они уплаћују – појашњава наша саговорница.

Послодавци који радницима уплаћују допунску пензију могу то да чине на два начина: индивидуалном уплатом или путем пензијског плана:

– Ако се послодавац договори са запосленима да им индивидуално уплаћује (што је према нашем искуству бољи начин) то значи да ће сваком од њих уплаћивати одређену суму у фонд који сам радник изабере, као и да може да га промени уколико му се учини да други боље послује. Ако се одлуче за пензијски план, онда се свим радницима уплаћује у исти изабрани фонд и ако реше да га промене морају сви да пређу колективно у неки други – објашњава Снежана Ристановић.

Весна Анастасијевић

АКТИВНИ И У ПОЗНИМ ГОДИНАМА

Како дати живот годинама

Напредак медицине и бољи услови живота током протеклих 50 година допринели су продужетку животног века за више од 20 година, а старост је могуће и потребно учинити квалитетном

Познато је да Србија има око 17 одсто становника старијих од 65 година, што је сврстава међу најстарије нације на свету. У забаченим руралним подручјима, али и у централним општинама Београда (на Врачару, у Старом граду), ови подаци су још упечатљивији – између 25 и 30 одсто становништва старије је од 65 година. Процењује се да ће 2050. сваки трећи становник Србије бити старији од 65 година.

Психијатар, магистар медицинских наука Славица Голубовић, која ради у Геронтолошком центру Београд, истиче важност ове теме за наше подручје:

– Некад је била реткост доживети поодмакле године, па проблем испуњавања и осмишљавања тог животног периода није ни постојао. Данас, међутим, ово питање постаје и те како актуелно и значајно. Као што периоди адолесценције, почетка професионалног ангажовања или засни-

вања породице представљају кризна доба у животу сваке особе, тако и завршетак професионалних активности захтева прилагођавање, али и пружа прилику да се време осмисли и паметно искористи – каже докторка Голубовић.

Домаћа искуства

Заблуда с којом се сусрећемо на нашим просторима, упозорава др Голубовић, јесте да је одласком у пензију, или одрастањем и осамостаљивањем деце живот завршен. Нарочито особе којима је посао био веома важан или су преко њега имале одређени друштвени статус тешко прихватају ту промену. Уколико не добију подршку и разумевање од породице и пријатеља, или се не усмере на алтернативне активности, долази до повлачења, апатије, осећања бескорисности, губитка самопоштовања и интересовања за околину. Општа виталност организма опада и смањује се квалитет живота.

Славица Голубовић

Иако је старост доба живота са којим се суочи већи део популације, чини се да већина ову животну фазу дочека неспремна. За професионални и породични живот се припремамо кроз формално и породично образовање. Али, како да се припремимо за старост?

– Први корак је постати свестан да је и то период који се живи 24 сата дневно, недељама, месецима, годинама, и да човек није остао без потреба, жеља, осећања тиме што се сврстао у категорију старијих особа. Зато припреме за старост треба да почну много раније, барем у средњем животном добу. Иако је старост често праћена и непожељним појавама – болестима, усамљеношћу и слично – израз зрелости и духовности особе јесте управо способност прихватања и негативног аспекта овог животног периода – наводи психијатар.

Нажалост, наше економске прилике не дају пуно простора за неке облике ангажовања већем делу становништва, а нарочито старијим особама.

Ипак, уколико се жели и тражи, увек се могу наћи активности које не захтевају материјална улагања. У већим градовима постоје дневни центри и клубови пензионера у којима се организује разно-

врстан и богат културно-забавни живот, краћа путовања и дружења. Управо због важности подстицања старијих да воде активан живот отворени су и универзитети за треће доба који организују раз-

не курсеве и обуке (сликање, шивење, страни језици, рад на рачунару, школе плеса...).

Да би се што безболније „ушло“ у старије доба, пожељно је направити оквирну шему дневних или недељних активности, постављати конкретне, брзо оствариве циљеве, избегавати социјалну изолацију, ангажовати се у хуманитарним и волонтерским акцијама, саветује др Голубовић. Важно је одржавати физичку кондицију шетњама, прилагођеним вежбама. Затим, читати, решавати укрштенице и судоку, укључити се у хонорарне послове, јер је интелектуално ангажовање заштитна мера против демен-

Стоп деменцији

Препоручује се да особе у годинама свакодневно играју друштвене игре, да се друже, да остварују интересовања за која током радног века нису имале времена. Интелектуално ангажовање је заштитна мера против деменције.

ције. Ако се јаве симптоми депресије – нерасположење, пасивност, безвољност, промене апетита и спавања, не треба се стидети него потражити помоћ психијатра.

– Неопходно је сачувати позитиван став и оптимизам, смисао за хумор, смејати се што чешће. Не тражити изго-

Припреме за старост

Како ћемо дочекати старије доба умногоме зависи од тога какав смо однос према старости изградили током живота, дакле, потребно је припремати се за старост. Важно је бити активан.

воре за неактивност и повлачење. Одлука како ћемо организовати живот у нашим је рукама. Од дужине живота је далеко важнији његов квалитет, дакле, потребно је дати живот годинама – закључује докторка Голубовић.

У Америци – тренд груписања

Др Катарина Лукатела од 1992. године живи у Америци, где се бави истраживањем патолошког и здравог старења. Професор је психологије и предавач у Brown Albert Ме-

Катарина Лукатела

dical School и директор Одељења психологије у болници Elenor Slader Hospital Rhode Island.

И др Лукатела наглашава да је стил живота веома важан, не само у трећем добу. Колико је битна генетика, толико је значајна и физичка, емотивна и социјална активност. Стиму-

лативна средина је подстицај за мозак. Неуролошки аспект успешног старења подразумева да што више учимо и што смо активнији то је разгранатија мрежа неурона и успостављен је већи број синапси мозга. Та мрежа је велики капитал, наглашава др Лукатела.

– Моја порука је да што пре треба започети живот испуњен стимулацијама. Треба избегавати ситуације које се понављају и које су без мотивације. Сами можемо да утичемо на будућност старења – каже професорка Лукатела и додаје да је „важно не бити опседнут болестима. Искуство

ке, тако да је изражена међусобна комуникација. Живот у таквим домовима надгледају медицинске сестре и лекари консултанти. Друга врста центара намењена је онима чија је сигурност због природе болести угрожена (склони су паду, на пример), те је медицинско особље стално присутно. У трећу групу центара спадају здравствене установе. Све три групе су међусобно организационо и архитектонски повезане.

Старијим људима је омогућено да групно посећују позоришта, тренирају спортове примерене њиховим годинама, да иду на краћа путовања, похађају школе плеса, посећују културне манифестације... Интересантно је да је у Америци заступљен тренд груписања, не само старије популације, објашњава наша саговорница. И младе генерације се све више повезују према интересовањима и стилу живота. Тако се формирају локалне заједнице, а интеракција у оквиру њих побољшава квалитет живота.

Др Лукатела такође препоручује да особе у годинама што чешће играју друштвене игре, да се друже и да остварују интересовања за која досад нису имале времена. Треба да уче стране језике, да свирају усну хармонику или неки други инструмент.

– У Центру за успешно старење у Њујорку било је чланова који су једва налазили

времена за тестирање. Не само да су похађали курсеве него су их и сами организовали и држали предавања. Били су усредсређени и на задатке као што су игре памћења (свакодневно присећање десет главних градова у Европи, на пример), решавање укрштених речи, и то на више нивоа, од базичних до захтевнијих...

Корисни контакти

Дневни центри и клубови у Београду
011/2698-089

Универзитет за треће доба „Ђуро Салај“
011/3619-273
www.djurosajaj.co.rs

Универзитет за треће доба „Браћа Стаменковић“
011/3293-980
www.nubs.co.rs

Планинарско друштво „Победа“
011/2455-781
www.pobeda.org.rs

Планинарско друштво „Маглеш“
011/2455-781
www.magles.org.rs

Треће доба је златно доба. Зато и постоје људи који и са 95 година возе кола, који су пуни животног елана – каже професорка Лукатела.

Јелена Оцић

ХРАНИТЕЉСКЕ ПОРОДИЦЕ ЗА ОДРАСЛЕ

Једни другима важни

Суботички Центар за социјални рад има више од 60 хранитељских породица за одрасле, а неколико их живи у својим кућама на Палићу

Пре него што су постали хранитељи чланови породица прошли су важна тестирања и обуку, а телефонски или директни контакти са Центром за социјални рад могу, по потреби, бити и свакодневни. Сваких шест месеци хранитељи се окупљају на састанку са стручним тимом где се разговара не само о проблемима, него и о начинима како да се ова област заштите учини још прикладнијом и квалитетнијом, на добробит корисника.

Уместо социјалне помоћи – посао

Драгица Радуловић, руководица Службе заштите одраслих и старих лица, води нас у посету Отилији и Данијелу Молнару, те Михаљу

Атила у својој „резиденцији“

и Мирјани Миг, који на породичном смештају имају по три корисника.

– Остали смо без посла, без зараде, отпуштени без динара – објашњава Отилија. – Када сам од кћерке чула за хранитељство обратила сам се госпођи Драгици и рекла јој да ако неће да молимо социјалну помоћ, нека нам омогући да бринемо о некоме. Одмах

је дошла да види нашу кућу, да се увери да ће будући чланови наше породице имати добре услове за живот – свако своју собу, уредна купатила и угрејане просторије.

У кухињи, која је главно место окупљања, заносно мирише пасуљ. Атила, момак од 27 година, сецка парчиће сланинице у велику шерпу. Он воли да кува и уређује, не само своју собу него све заједничке просторије у кући. Заједно са Данијелом направио је оставу која раније није постојала, чудећи се кући без шпајза. Теглице зимнице, мали кућни апарати и алат сложени су у беспрекорном реду, а од џепарца је купио новогодишње украсе које је распоредио од улаза у кућу до кухиње и момачке собе на спрату. Овде је коначно срећан, каже, и осећа се као да припада породици, а не само „као смештен на бригу и старање“.

За столом седи Мики који се, након лоших животних искустава у примарној породици и бежања од куће, опоравља у дому Молнарових. Он, мада се отежано креће, воли

да лети послује по башти и да се бави цвећем.

Да породица не би зависила искључиво од малих средстава која добија за издржавање корисника, с пролећа па до јесени тове кокошке и ћурке, о чему сведочи садржина великог замрзивача, коју нам поносно показује Данијел. Трећи на породичном смештају, Петер, имао је тешку операцију па је након његовог изласка из болнице Отилија преузела негу, све док се овај човек, који има 38,5 година радног стажа, није довољно опоравио да брине о себи. Он живи у апартману са посебним улазом, а Отилија, у договору са лекарима, припрема за њега одговарајућу храну. Петер је задовољан оваквим смештајем (за који раније није ни знао да је могућ). Пошто нема директне потомке а сродници, с којима је у добрим односима, немају стамбене могућности да га прихвате, може да остане у овој, или другој хранитељској породици, с тим да ће, када оствари пензију, учествовати у трошковима смештаја. За

Дедика Иштван са Миговима

сада је без редовних прихода, а „Зорка“ му дугује плату за 18 месеци што је по његовом рачуну близу 300.000 динара.

Сазнајемо уз јутарњу кафицу, која је обавезни ритуал ове породице, да Атила има „ману“ што воли много да спрема и претерује у педантности, нарочито у својој соби која више личи на девојачку него на момачку. Мики је био прилично затворен кад је дошао, али сада је већ много боље; успостављен је другарски

ово ћу да радим. Пронашли смо себе у овом послу, организовали смо се: ја кувам и водим рачуна о хигијени, а Михаљ је спољни момак, води их лекару, набавља намирнице и лекове...

Код њих је на смештај први стигао деда Иштван, који је одмалена имао лош живот – радио је по туђим кућама и салашима као слуга, надничар, докле год је био користан газдама. Истрошен од живота, без игде икога, преко Центра за социјални рад

сврхе растегну на месец дана и при том припремају одговарајуће оброке.

Захваљујући и Марики, коју је тежак живот довео под кров ове хранитељске породице, успостављена је неопходна комуникација. Она, иначе, има своју собу, а желела би да добије и другарицу сличну себи. А дотле брине о оној двојци, смирује их, како сама каже, кад падну теже речи међу њима, донесе им воће или сок и подсети на хигијенске потребе. То јој помаже да

Молнарви са Петером и Атилом

однос између њега и Данијела који му помаже при купању, брије га, суши му косу, а увече га, на породичном картању, бодри до победе над противницима – Отилијом и Атилом, уз много шале и смеха.

Радићу ово и кад будем у пензији

Мирјана и Михаљ Миг желели су да брину о деци, а добили су одрасле. Али, после четири године навикли су се и на старе. Оставши без посла, Мигови су прихватили понуђено:

– Да нам Центар није дао кориснице, не бисмо имали ни плату, ни за живот – каже Мирјана. – И кад стигнем до пензије, док год будем могла да мрдам рукама и ногама,

стигао је у ову породицу. Са топлином која би припадала очевима да су им живи, Мирјана и Михаљ говоре о овом старцу који баш и не воли хигијену, нити воли да једе. Али дуван, на који троши џепарац, омиљени му је луксуз, због кога и на зимоћи излази напоље, пошто пушење у соби није дозвољено.

Други мушкарац је лошије нарави, што је могућа последица алкохолизма, због чега га сродници нису ни прихватили, а ни у Геронтолошком центру га, због агресивних испада, нису желели након повратка са психијатријског лечења. Избирљив на јелу, задаје главобољу хранитељима који имају тежак задатак да новац који добију у те

заборави тежак живот и нервозу од које је боловала.

– Хранитељи раде 24 сата. Њихово је да свој однос прилагођавају корисницима. Понекад је заиста тешко, али увек имају нас из Центра као помоћ и подршку, да нам се обрате за савет, помоћ, или неку озбиљнију меру – наглашава Драгица Радуловић.

Накнада коју хранитељске породице добијају за издржавање и бригу о корисницима није велика. Међутим, за оне који су остали без запослења и који немају никакав приход, та средства су драгоцене за преживљавање. А са три корисника обезбеђени су и доприноси за тих неколико, до пензије недостајућих година.

Ика Митровић

САВЕЗ СЛЕПИХ СРБИЈЕ

Додељена признања

Савез слепих на крају године традиционално уручује признања најзаслуженијим активистима.

Најзначајније признање, награда „Филип Вишњић“ овог пута је припала Савезу слепих Војводине, магистру Ранку Бурићу из Београда, истакнутом активисти и културном раднику, и Урошу Тадићу, председнику Савеза слепих Војводине.

Златни знак уручен је Милки Милетић, секретару Међуопштинске организације Савеза слепих у Новом Пазару, и Андрији Тихом из Међуопштинске организације Савеза слепих у Зрењанину, најхуманијем слепом човеку на свету који је 122 пута дао крв. Професор у пензији је своју хуманост исказао и на самој свечаности, јер је са по пет хиљада динара наградио најбољег слепог студента и ученика.

Златни знак припао је и познатом спортском стручњаку Божидару Нешковићу из Ужица.

Награђени су и најбољи учесници књижевног конкурса Савеза слепих Србије, најбољи радници у области културе, као и најуспешнији спортисти.

За најбољег ученика проглашена је Милка Ђурђевић из Шапца, док је најуспешнији студент Никола Радојловић из Београда.

Аца Банић

ТИРОИДНА ЖЛЕЗДА УТИЧЕ НА СКОРО СВЕ ФУНКЦИЈЕ У НАШЕМ ОРГАНИЗМУ

Стресом на лептира

Најчешћи сигнали који указују да је штитњача „заказала“ јесу лупање срца, нервоза, лош сан, опадање косе, успорено расуђивање и депресија

Новогодишњи празници су управо прошли, људи с великом зебњом завирују у новчанике да виде да ли им је претекло бар мало новца да дочекају крај „најдуже“ месеца у години. Протеклих дана потрошили су „и шта имају и шта немају“ да би Нову годину и Божић дочекали онако како доликује. Сада су у паници, хватају се за главу јер су због празничне трпезе одложили плаћање станарине, струје, телефонских рачуна... Већ навикли да им је стрес „животни сапутник“,

заборавили су да им баш он, поред осталог, прави хормонални хаос у организму који неретко кочи рад највећег ендокриног органа код човека – штитасте жлезде.

Штитњача је једна од највећих жлезда у нашем телу, налази се на предњој страни врата, налик је лептиру са раширеним крилима и тешка је, у просеку, 20 грама. Њен главни задатак је да ствара тироидне хормоне (тироксин Т4 и тријодитронин Т3) који утичу на све ћелије у организму и повећавају њихову

Др Иван Пауновић

Нема места паници

У Центру за ендокрину хирургију Клиничког центра Србије, јединој хируршкој установи овог типа не само у нашој држави већ и на западном Балкану (која се искључиво бави хируршким лечењем свих доброћудних и злоћудних обољења ендокриних органа, штитасте жлезде, параштитасте и надбубрежне жлезде), годишње се оперише више од 850 пацијената (највише због проблема са штитњачом), док кроз поликлинику овог центра прође више од 6.500 људи с препознатљивим тегобама. – Пацијентима оперисаним од рака штитасте жлезде саветујемо да не паниче, јер се помоћу дуготрајне терапије они, практично, могу сматрати излеченим – истиче др Пауновић.

активност, тачније утичу на метаболизам, а веома су значајни за развој централног нервног система.

– Први симптоми који указују да с нашом штитастом жлездом није све како ваља јесу лупање срца, тешко подношење врућине, нервоза, лош сан, опадање косе, ментална успореност, депресија, затвор... Понекад је и сама тироидна жлезда увећана и надувена јер се труди да произведе више тироксина па настаје гушавост. Кад неко препозна овакве симптоме треба да провери своју хормоналну слику и ако она сигнализира да с тироидним хормонима није све у најбољем реду, неопходно је затражити стручну помоћ ендокринолога. С поменутих симптомима понајпре се суочавају млађе особе, између 20. и 40. године, и то чешће жене него мушкарци – каже проф. др Иван Пауновић, начелник Центра

за ендокрину хирургију у Клиничком центру Србије.

Професор Пауновић истиче да је данас, захваљујући савременој дијагностици, пре свега ултразвучном прегледу који је могуће обавити у сваком дому здравља, установљено да проблем са штитастом жлездом има много људи.

– Суочавамо се с правом епидемијом пацијената којима су ултразвучним прегледом откривени један или више чворова у штитастој жлезди. Хирург је тај који мора да нађе брзе и праве одговоре на једноставна питања: да ли је новооткривени чвор само један или их има више, да ли је хивни или цистичан, афункционалан или функционалан, и оно најважније – да ли је доброћудан или злоћудан. Хирург, такође, мора да процени да ли су пронађени чворови ризични за пацијента, да ли је довољна терапија лековима

Ако лекови не помогну, неизбежна је операција

Не може без јода

Да би штитаста жлезда била у пуној функцији и да би могла да лучи hormone потребан јој је јод. Пошто организам не може сам да га производи, ваља га редовно уносити путем хране. Резерве јода у тироиди довољне су само за двомесечну производњу хормона. Ако ова жлезда с унутрашњим лучењем остане дуже без јода, надокнађује га повећавањем жлезданог ткива што за последицу има увећање штитњаче (струма). Болести штитасте жлезде најчешћа су обољења за која зна модерна медицина.

или је хируршка интервенција једино решење, а можда су му оба начина лечења сувишна. Ово због тога што, према најновијим истраживањима, више од 50 одсто људи с нормалном штитастом жлездом има ултразвучни налаз који показује да на њиховој штитњачи постоји чвор величине испод једног центиметра. Да би се, ипак, отклониле недоумице, ваљало би ултразвучним прегледом одредити хормоне тироидне жлезде, урадити пункцију да би се са сигурношћу знало да ли је пацијенту

се клиничким прегледом може напипати тврд и фиксиран тумор – наглашава наш саговорник.

Према речима др Ивана Пауновића, пацијенти којима је установљена аутоимунa хипертиреоза увек се прво лече лековима. Тек када се установи да лекови нису делотворни прибегава се операцији која може да потраје од два и по до шест сати. Операцију често компликује непотребно продужавање лечења штитасте жлезде лековима, па кад се овакав пацијент по-

Код приватника брже али скупле

Ултразвучни преглед на некој приватној клиници без додатних анализа кошта у просеку око 2.500 динара, а уколико се томе дода и консултација са специјалистом потребно је издвојити duplo више новца. Чекање на преглед у државним болницама може да потраје и до три месеца.

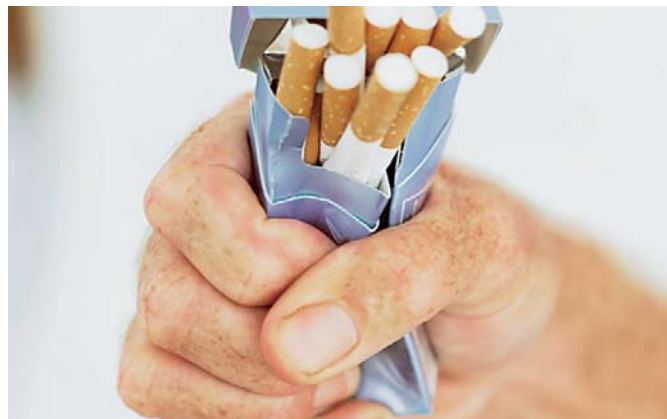
потребно прописати само медикаментозну терапију, или му хируршким захватом треба отклонити чвор сумњив за настанак рака штитасте жлезде. Ризичну групу представљају пацијенти с позитивном породичном анамнезом за карцином штитасте жлезде, млађи од 20 и старији од 60 година (углавном мушкарци), којима

јави код ендокринохирурга његова штитњача је већ изразито увећана.

Дакле, себи ћете највише помоћи ако промените животне навике, пошто су многи од симптома који ремете функцију тироидне жлезде изазвани лошом исхраном, недовољним кретањем и стресом.

Татјана Кршић

Оставите пушење и живите дуже

Особе које после инфаркта оставе цигарете живе дуже од оних које наставе с пушењем, показала је студија обављена на Телавивском универзитету.

Израелска студија, којом је руководио др Јарив Гербер, тринаест година је истраживала утицај пушења на особе које су преживеле инфаркт. Тим стручњака је пратио 1.521 особу старију од 65 година. Већина њих је покушала да остави пушење, а 35 одсто пацијената је трајно апстинирало током наредног периода.

Истраживање је показало да су пацијенти који су после инфаркта оставили цигарете били под 37 одсто мањим ризиком од смртног исхода. Особе које су смањиле пушење продужиле су животни век, за разлику од оних који нису повели рачуна о броју цигарета.

Израелски стручњаци напомињу да је добробит од остављања дувана – било пре, било после инфаркта – у најмању руку исто толико велика као и од терапија које се примењују да би се избегли нови проблеми са срцем. У обзир, такође, треба узети и смањивање нивоа холестерола или коришћење аспирина и бета блокатора, јер смањују ризик од смрти код особа које су преживеле инфаркт и до 29 одсто.

Мобилним телефоном против Алцхајмера

Према налазима истраживања обављеног у Сједињеним Државама, мобилни телефони, за које се сумњало да изазивају тумор мозга, могли би да спрече појаву Алцхајмерове болести или да је ублаже.

Експеримент је обављен на мишевима који су били изложени електромагнетним таласима које емитују мобилни телефони током седам или осам месеци по сат-два дневно, чиме се репродуковао утицај употребе тих апарата током више деценија код људи.

Један део испитиваних мишева је генетски модификован да развије Алцхајмерову болест која изазива проблеме памћења код старијих особа, док су други били нормални и нису показивали никакве генетске предиспозиције за ту болест.

– Изненадили смо се кад смо увидели да изложеност мобилном телефону, у раном добу одраслог миша, штити памћење животиње која би иначе развила симптоме Алцхајмера – рекао је Гери Арендаш, професор неурологије на Универзитету на Флориди, главни аутор студије објављене у Дневнику о Алцхајмеровој болести.

Изненађење је било и то што су електромагнетни таласи које емитују мобилни телефони поново успоставили нормално памћење међу мишевима који болују од Алцхајмера.

Броколи – храна за срце

У многим текстовима о корисности броколија истиче се да је добар антиоксидант, да штити срце, да је добра превенција против очне мрене а због влакана да је добар за варење. Другим речима, уместо гутања разних пилула, боље је чешће јести ово поврће. Наравно, ово је шала, треба стриктно примењивати терапију коју пропише лекар, али ће помоћи и ако се свакодневно једе неко поврће и воће.

Пре употребе, цветове броколија добро опрати под млазом воде. Ово поврће може да се једе свеже, евентуално преливено неким сосом или попрскано сирћетом. Но, најчешће се користи барено при чему треба водити рачуна да се бари у благо осољеној води само око три минута да би се максимално сачували корисни састојци. Најбоље је да се омекша на пари.

Салата

Цветове омекшати на пари, искидати у цветиће и прелити мешавином маслиновог уља, сирћета, першуновог листа, мало соли и бибера. Може се додати и мало ренданог сира. Некоме је ово довољно а неко ће додати и мало рибе или меса.

Овако припремљено поврће може се измешати са бареном тестенином уз додатак мало уља и оброк је готов.

Чорба

Око 500 г броколија кратко обарити. Размутити жуманце са мало воде и кашиком интегралног брашна, а може се додати и мало месне коцкице, сипати у воду у којој су броколи барени, кувати три минута, сипати измрвљене броколе и дл киселе или слатке павлаке и на ни-

жој температуре кувати још 2-3 минута. Посути сецканим першуновим листом.

Уместо крем чорбе, може се направити као и свака друга чорба – кратко се пропржи ситно сецкана главица црног лука заједно са колутићима 2-3 средње шаргарепе, налије са литар воде, додају цветићи око 500 г броколија, пола кашичице сувог биљног зачина и кашика интегралног брашна размућена у мало воде. Кувати око пет минута па зачини-

ти са мало млека или павлаке, бибером и першуновим листом.

Мусака

Ситно сецкану главицу црног лука пропржити са 500 г млевеног меса па побиберити и додати кашичицу сувог биљног зачина.

На пари кратко барити 500 г броколија па искидати на цветиће. У поуљену ватросталну посуду распоредити половину броколија, преко тога распоредити месо

и прекрити остатком поврћа. Једно јаје размутити у 250 мл павлаке, прелити јело па запећи у рерни.

Броколи са лиснатим тестом

Око 500 г броколија кратко барити па искидати на цветиће. Мало одмрзнуто лиснато тесто развући у тепсији. Тесто прекрити танким режњевима свежег парадајза, или густим парадајз соком или, још боље, комадићима парадајза из конзерве. Уместо парадајза, тесто се може премазати ајваром или прекрити танким листовима неког топивога сира.

Преко ове подлоге распоредити цветиће броколија и прелити мешавином два јајета, 200 мл павлаке са мало соли, бибера и оригана. Запећи у рерни.

Броколи са јајима

Кратко барити 500 г броколија па искидати у листиће, помешати са сецканим црвеном или жутом паприком и две кашике маслиновог уља или отопљеног бутера па распоредити у ватросталну посуду.

Улупати осам жуманаца, додати 250 г нареданог сира (гауда, чедар или други), 250 мл слатке или друге павлаке,

две кашике сецканог першуна, мало соли и бибера и умешати снег од осам беланаца и том масом прекрити броколи и испећи у рерни.

Крем са карфиолом

Одвојено у посољеној води обарити 600 г броколија и 500 г карфиола па у блендеру или на други начин самлети и помешати обе масе. Умешати 200 г наредане горгонзоле или другог сира, две кашичице отопљеног бутера, пропржену ситно сецкану мању главицу црног лука, соли и бибера по укусу. Ово је добар оброк уз мало барене или печене рибе и салату од свежег поврћа.

Пржени броколи

Пржене намирнице треба избегавати, али понекад ваљда неће да штети. Направити масу за палачинке од 2-3 јајета, млека и брашна али гушће него за палачинке, при чему је боље да се направи снег од беланаца и умеша у ову масу. Да би јело било пикантније, може се додати кашика-две пропржених и уситњених семенки сунцокрета, бундеве или сусама па умешати 500 г броколија искиданог на цветиће. Вадити кашиком и пржити на топлом уљу. Добар оброк уз салату од свежег поврћа.

Вариво

Пропржити ситно сецкану главицу црног лука, додати 500 г броколија искиданог на цветиће, налити пола литра парадајз сока или 500 г свежег парадајза (ољуштен и исецкан), кашику интегралног брашна размућеног у мало воде, пола кашичице сувог биљног зачина, мало соли и бибера и кувати пет минута.

Вариво се може правити од мешавине броколија и другог поврћа с тим што се прво мало бари тврђе поврће (на пример, боранија, кромпир, шаргарепа) па потом дода броколи и све остало као у претходном рецепту.

Пензионерка Кова

ПРИЧАЛА МИ МОЈА БАКА

Ишчекивања

Ко је старији, јавност или посланици, и има ли влада право да се меша у послове парламента јер су посланици изабрали владу, а не обрнуто

Од оног доба у коме смо се радовали новим фабрикама, путевима и петолеткама прошле су деценије. Ти се тога, дете моје, и не сећаш, а знам да ти мати и отац нису приповедали о томе јер су у време кад се славио рад и сами били деца. Није ондак било телевизије која би завирила у скупштинске скамије и показивала шта другови одборници говоре. Али, пошто их је народ бирао, они су некако и постојали у народу – на народним зборовима, у фабрикама, првомајским уранцима, на радним акцијама и градилиштима. Говорили су о тешкоћама и народним непријатељима, о пропаганди и домаћим издајницима, али и о бољем сутра. И ти, углавном ватрени, патриотски говори завршавани су чувеном реченицом: „Напред, у нове радне победе“!

Ми смо њима најчешће веровали и сматрали их најбољим синовима нашег рода, јер су нас водили у светлу будућност.

Не знам, љуби те баба, кад је (и да ли је) та светла будућност стигла; можда је и навратила, па се, од нас недостојних, неопажено извукла.

Тек, њу више нико не чека, јер би, из ове садашњости, тако нешто било неумесно. Некад смо чекали Нову годину, а и Божић, углавном тајно. И радовали смо се првом радиопарату, фабричком намештају, смедеревцу, грамофону, телевизији и фићи. Данас, у изобиљу техничких апарата којих је свака кућа препуна, људима увек недостаје још нешто што морају да имају, јер ишчекују горе сутра – скок евра и камата, пад зарада или распад фирме.

Ишчекивање је, чедо моје, постало наш начин живота.

Ишчекивали смо, јер је Светска здравствена организација то предвидела, пандемију тог новог грипа, која, и поред милиона спремних вакцина у свету, није стигла. Али, стигли су захтеви за истрагу о притисцима да се та пандемија прогласи. Е, сад, да ли се ту неком радило о глави, или о џепу, провераваће нека европска комисија. Ми, пошто нисмо у Европској унији баш и немамо везе с тим. Хоћемо ли отказати коју од три милиона наручених вакцина, и под којим условима, не зна се. У Заводу за здравствено осигурање кажу да су вакцину наручили по налогу владе и да они не могу да откажу остаток поруџбине. Ресорни министар неће да коментарише могућност плаћања пенала произвођачу, али је наложио Радној групи да направи анализу вакцинације у првом месецу (за три недеље вакцинисало се нешто више од 1,5 одсто становништва), да би се предвидео даљи ток. Али, шеф Радне групе изјављује да министар може да прича шта хоће – набавка три милиона доза је неопходна, и ако влада од тога одступи, он ће дати оставку! Јер, њега не занима корупција (каже да је све то надувано), него безбедност становништва.

Е, сад, не знам да ли и он спада у оних 30.000 функционера који Агенцији за корупцију треба да предају податке за имовинску карту – плату и уз плату, хартије од вредности, драгоцености, уметничке и друге збирке, некретнине, покретну имовину... Неки ће подаци бити заштићени, а остали ће се објављивати. По ономе што су поједини раније приказали, може се закључити да баш и немају много – више им имају жене и деца, свастике и таште. Коментарише народ, али и политичари. Тако је један угледник изјавио „да му је доста оних који су у политику ушли голи, а данас су добро обучени; а кад их питаш шта су радили пре политике, они кажу да су завршили факултете...“

Али, не бринем ја за њих, чедо моје, јер су многи брзопетно постали магистри, доктори наука, експерти за све и свашта.

Од тих 30.000 функционера на разним нивоима бринем се само за господу народне посланике. Хоће ли њих 250 имати оно што је Нацртом закона о Скупштини Србије предвиђено – добре посланичке пензије за три мандата?! Опет су новинари узвитлали прашину јер, како рече председница Скупштине, дефинитиван текст још није донет, а међу неколико верзија у једној се чак посланичке пензије и не спомињу. Њено мишљење је да у овако тешкој ситуацији посланичке пензије не смеју излазити из оквира судбине грађана. Има их, међутим, који сматрају да је то тема на којој се згрђу јефтине политички поени, и урушава углед парламента и посланика. Један чак каже да влада нема право да се меша у послове парламента јер су посланици изабрали владу, а не обрнуто. Али, каже и да се закони не пишу на основу коментара јавности. Ако је та јавност уствари народ, који је и бирао те посланике да га заступају, питам се, љуби те баба, ко је онда старији?

Унука Ика

ЗАОШТРАВАЈУ СЕ УСЛОВИ ПЕНЗИОНИСАЊА У ДЕЖЕЛИ

Словенија: дужи радни век

Десет година после прве реформе пензијског система, ситуација је изнудила други велики захват у то како се пензије додељују и валоризују

Са редовним божићним и новогодишњим честиткама, Словенци су добили и једну специјалну, коју им је послала њихова влада: најаву да ће током 2010. би-

заоштравају услови пензионисања. Није у том погледу помогао ни састанак тамошњег Социјалног савета (у коме, као и код нас, седе представници владе, послодавца и

Али, кључна промена је – што неће више бити обавезног одласка у пензију ни са 65. Они који желе да наставе да раде, биће за то и стимулирани: пензија ће им бити виша по два одсто за сваку екстра годину.

Јасно је чиме је мотивисана ова мера. И Словенија рапидно стари, па се продужавањем радног века попуњава несташица радних руку, али и смањује притисак на фондове, односно државни буџет.

година) пензија ће бити снижавана за 0,3 одсто.

Нови систем неће, међутим, бити примењиван од момента када, после свих консултација, добије коначно аминовање у парламенту. Предвиђа се да транзициони период траје чак пет година, што значи да ће његово пуно дејство почети да важи тек од 1. јануара 2015. Али, и тада ће се односити само на оне који су млађи од 55 година. Они старији пензионисаће се и даље

ти дефинисана нова реформа пензијског система.

Словенци, додуше, нису изненађени, јер им је тако нешто најављено још прошлог септембра. Нису, међутим, ни обрадовани, јер нови захват у то како се пензије додељују и валоризују није тако дарезљив као стари, који, уосталом, и није много потрајао. Уведен је тек 1999. године.

Синдикати, сви одреда, најавили су протесте, јер се новом реформом крешу многа права и погодности које су постојале, а с друге стране

синдиката). Први су, наравно, изнели аргументе зашто систем мора да се мења и зашто не може више да се чека, послодавци су сматрали да је владин предлог добра основа за даљу дискусију, а синдикати су, разме се, листом били против.

Док је претходном реформом било предвиђено да су године за престанак радног стажа 63 за мушкарце и 61 за жене (које још могу у пензију са напуњених 56 година и четири месеца живота), по новом систему граница за све ће бити – 65 година.

Синдикати, међутим, протестују, сматрајући да се тиме погоршава положај запослених. Позивају се на чињеницу да је велики број данас радно активних Словенаца почео рано да ради, па ће нови услов за резултат имати да ће многи до пензије морати да раде чак 45 година. Министарство пак образлаже да нове генерације данас касније почињу да раде, па ће са 65 имати оних уобичајених 40 година радног стажа.

Поред поменутог бонуса, уведе се и „малуси“ – казне. За сваки месец превременог пензионисања (дакле, пре 65

по старом, али се не верује да ће их дотле бити превише.

Циљ свих промена је – стварање „одрживог“ пензијског система. Постојећи је то једва. Током 2009. влада је у пензијске фондове морала да „упумпа“ 125 милиона евра. Ако се ништа не би променило, издвајања за пензије достигла би 12 одсто бруто националног производа, што „Словенија не може себи да приушти“. Према ранг-листи коју је саставила консултантска кућа „Алијанз глобал инвесторс“ (АГИ), Словенија, у друштву са Грчком и Шпани-

јом, има један од најнеодрживијих пензијских система у Европи. Листа је, иначе, сачињена на основу демографских показатеља, организације актуелног пензијског система и стања јавних финансија.

Према налазима АГИ-ја, док Шпанија има „дарежљиви први стуб“, Грчка „веома дарежљиви први стуб“, докле Словенија нема адекватни систем више стубова. То практично значи да се у главном науму реформе из 1999. практично није успело.

Нови систем у Словенији би иначе имао три класична стуба и један специјални. Први је уобичајено попуњавање фондова доприносима послодавца и уплатама запослених, други подразумева то исто, али као „премијско“, односно додатно, док су у трећем само приватни, добровољни штедни рачуни.

Четврти стуб није четврти него „нулти“. Он би сваком Словенцу који наврши 65 година обезбеђивао пензијски додатак, који у овом тренутку није квантификован, али који би требало да замени постојеће државне пензије, које сада износе око 180 евра месечно.

Што се тиче добровољних уплата, ту Словенија и не стоји тако лоше: чак 47 одсто радно активних уплаћује у пензијске фондове, поврх онога што за то издвајају њихови послодавци.

Промена је такође и повећавање обрачунског периода за утврђивање износа пензије. Уместо досадашњих 18 година, сада ће се у обзир узимати примања током 35 година. Синдикати ово оспоравају, јер њихова рачуница показује да ће тиме пензије у просеку бити снижене за 10 одсто.

Синдикати су и против пензијске равноправности, изједначавања радног стажа који је пензијски услов за мушкарце и жене.

Што се ревалоризације пензија тиче, у оптицају је „швајцарска формула“: да се корекције врше узимањем оба за то кључна фактора, раста просечних плата и инфлације, у односу 50 према 50 одсто.

Милан Бекин

КАКО САЧУВАТИ РАДНА МЕСТА

Успешан немачки модел

Шири се светом, а није вирус грипа АН1Н1. У питању је епидемија страха од губитка посла која је захватила и богате и сиромашне. У Србији, као и у Америци или на другим странама, показала су испитивања јавног мњења уочи Нове године, највећи извор бриге представља несигурност радног места и стална опасност коју радник осећа да већ сутра може да се нађе на листи „за одстрел“. Ипак, иако су стрепње заједничке, њихов интензитет није свуда подједнак. Немачка, на пример, има сасвим специфична искуства али и решења, а једно од њих је, рецимо, скраћивање радног времена.

У атмосфери глобалне економске неизвесности свакако да изненађујуће делује управо објављен податак да је у Немачкој, „упркос највећој кризи у којој се земља нашла после Другог светског рата“, како се подсећа у агенцијском извештају, више послова покренуто него што је прекинуто. Прецизније, током 2009. године основано је укупно 410.000 фирми, мањег и средњег обима, до 20 запослених, а истовремено је катанац стављен на 397.000 предузећа.

Разлика од 13.000 у корист активних компанија значи и мање људи без посла, што се такође исказало у статистици са примесама умереног оптимизма. Федерална агенција за рад саопштила је у де-

цембру минуле, 2009. године да је проценат незапослених опао на 7,6 одсто, са 7,7 одсто, забележених претходног месеца. Даље је речено да је тај децембарски број од 3.215.000 људи без посла најнижи у читавој години, односно од децембра 2008.

Како је било могуће одржати незапосленост не само на истом нивоу него је чак и смањити у време када се релативно очекивао њен пораст? Нема мистерије, тврде стручњаци. Заслуга за то припада такозваном скраћеном раду, организационом моделу који подразумева скраћивање радног времена до 50 одсто, без отпуштања и без драстичног смањивања зарада. Радници примају 80 одсто плата од чега већи део финансира држава.

Отприлике милион и по немачких радника обухваћено је овим концептом, чију примену је влада, због позитивних ефеката, продужила крајем децембра за наредних 12 месеци, са очекиваним даљим продужењем до јуна 2011. Учешће владе је овде од кључног значаја јер целу шему финансијски подржава, с једне стране покривајући 67 одсто радничких примања, а с друге додатно растерећујући послодавце путем пореских олакшица.

Без државне потпоре овај модел не би могао да функционише, али из федералне касе новац би отишао и овако и

онако. Држава на овај начин помаже одржавање запослености, у супротном имала би издатке за разне видове социјалне помоћи за незапослене. Шире гледано, добит је свакако тамо где су људи на радним местима, макар и краће и макар уз продужени одмор јер ако при том добијају и плату, то омогућава одржавање трајње и самим тим даље подстицање производње.

Нешто слично, али са других позиција, пропагирао је пре 80 година и чувени амерички аутомобилски магнат Хенри Форд, који је у својим погонима 1926. године укинуо шестодневну и увео петодневну радну недељу. Видећи у радницима главне потрошаче говорио је да они треба да буду плаћени толико да могу да купују то што производе, али и да имају довољно слободног времена да у свему томе уживају.

Мексиканац Хосе Анхел Гуриа, генерални секретар Организације за економску сарадњу и развој (ОЕЦД), јесенас је у интервјуу за „Дојче веле“ овако видео немачки модел: „Захваљујући скраћеном радном времену људи задржавају посао и тиме остају у средишту друштвених догађаја. Не губе посао и достојанство, а порез и даље плаћају. Због тога је тај модел препоручљив... Економичније је задржати људе на послу, иако је то у први мах скупље“.

Д. Драгић

ВОЈВОЂАНСКИ ПЕНЗИОНЕРИ ОЧЕКУЈУ ХУМАНИТАРНУ ПОМОЋ ПОКРАЈИНЕ И У 2010. ГОДИНИ

Лане подељено 30.000 пакета

У Савезу су водили рачуна да помоћ добију стварно најсиромашнији корисници који немају неке друге изворе прихода

Покрајинска администрација, на молбу Савеза пензионера Војводине, доделила је протекле године 29.921 пакет хуманитарне помоћи корисницима чија висина пензија не прелази најнижи износ. Пакети који су од априла 2009. године сачињени од разноврсних намирница и санитарних средстава из Покрајинских робних резерви, дељени су у више наврта. Укупно је подељено 299.210 килограма црног лука, 748.025 килограма брашна, 194.486 килограма прехранбених намирница, 179.526 килограма санитарног материјала и још 89.763 килограма додатка санитарном материјалу. Појединачно, сваки пензионер добио је 10 килограма црног лука, 25 килограма брашна, 6,5 килограма прехранбених артикала, шест килограма санитарних артикала и три килограма додатних производа уз санитарни пакет.

Дирекција за робне резерве АП Војводине организовала је паковање и допремање робе до 44 општинска удружења

Мирјана Тресканица

пензионера. Међутим, на терену, роба је дистрибуирана на више начина. Пензионери из општинских организација су, или својим средствима и ангажовањем, или уз помоћ локалне самоуправе, хуманитарну помоћ расподелили до 400 месних организација које покривају месне заједнице у градовима и у селима широм Војводине. Дистрибуцију пакета у Новом Саду обавио је Црвени крст.

У Савезу су водили рачуна да помоћ добију стварно најсиромашнији пензионери који немају неке друге изворе прихода за живот. Рецимо да не примају случајно још и пензију из иностранства или да имају још једну пензију у домаћинству или неке друге значајније приходе (од пољопривреде, имовине...).

Драгослав Михајловић

Приликом расподеле хуманитарне помоћи било је ангажовано више стотина пензионера, који су тај посао обавили волонтерски.

Пошто је извесно да ће и 2010. година, због замрзавања пензија, бити тешка за живот онима који примају најниже пензије, Савез ће се поново обратити покрајинској администрацији за доделу хуманитарне помоћи овим људима.

Предложиће, такође, и да се смањи испорука брашна за 10 до 15 килограма, а да се уместо тога пензионерима обезбеди 2-3 килограма шећера и неколико литара јестивог уља. Људи из Савеза мисле да би било добро и када би хуманитарна помоћ у 2010. години била обимнија да би била подељена још већем броју најугроженијих особа.

Слично мисле и активисти из општинских удружења пензионера.

Мирјана Тресканица, секретар Општинског удружења пензионера у Сремској Митровици, каже да су приликом расподеле хуманитарне помоћи имали помоћ локалне самоуправе. Градоначелник Сремске Митровице обезбедио је два возила и возаче за ову намену, а куриозитет је да су и они помагали пензионерима приликом утовара и истовара робе. Било је доста посла, пошто је у овом региону 1.258 сиромашних старина примило помоћ. Према процени Мирјане Тресканице, помоћ је потребна и још већем броју људи. Већ је постигнут и договор са локалном самоуправом да се ове године настави сарадња на сличан начин – када покрајинска влада буде делила помоћ. У међувремену Општинско удружење пен-

Љиљана Петров

зионера из Сремске Митровице набавља огрев на седам рата за своје чланове и даје им могућност да калкулишу са висином рате, то јест да уплаћују месечно износ који им одговара, с тим да све мора бити исплаћено до 31. јула.

Владо Милошевић

С друге стране, према речима Драгослава Михајловића, секретара Општинског удружења Бачка Паланка, они су поделили 1.075 пакета хуманитарне

помоћи, а према његовој процени, око 1.800 људи је испунило потребне услове за пријем помоћи, па се нада да ће у 2010. години бити довољно пакета за све њих.

Владо Милошевић, председник Општинског удружења пензионера из Бача, саопштио је да су они примили и поделили пакете за 334 пензионера, док их је око 620 испунило услове. Међутим, и они су свесни да држава чини све што може и захвални су за већ уручену помоћ. Дистрибуцију пакета су обавили властитим средствима и уз ангажовање својих чланова.

Љиљана Петров, председник Општинског удружења пензионера из Зрењанина, каже да су имали помоћ из локалне самоуправе, углавном приликом транспорта робе до 22 насељена места, док су до 12 месних организација у граду сами организовали превоз. Интересантно је да су за утовар и истовар пакета ангажовали млађе незапослене људе – уз одређену накнаду. У зрењанинској организацији подељено је 1.908 пакета, а услове за доделу помоћи испунило је више од две хиљаде људи. Но, ово удружење у сарадњи са Општинским удружењем Савеза инвалида рада из Зрењанина у разговорима је са радницима из Републичког фонда ПИО Филијале Зрења-

нин да се набавка огрева у овој години обави обуставом од пензије у 18 рата (за девет месеци кроз два дела пензије месечно), да би рата била што нижа и приступачнија свима.

Никола Грковић, председник Општинског удружења пензионера из Инђије, обавестио нас је да су они поделили више пакета хуманитарне помоћи него што имају чланова, што је најбољи пример да су дељени равноправно свима – без разлике, када су испуњени предвиђени услови. Чланова имају 680 а поделили су више од 700 пакета.

Помоћ за дистрибуцију ове робе нису ни тражили од локалне самоуправе, јер су презадогољни тиме што им је општина доделила два локала на коришћење у самом центру града.

Никола Грковић каже да ће за овогодишњу доделу помоћи покушати да припреме још прецизнију социјалну карту, посебно у сеоским срединама, како се не би десило да неко ко, рецимо, има засејано пет јутара земље под пшеницом добије 25 килограма брашна пошто испуњава услове за доделу помоћи јер су паорске пензије пословично ниске.

Само да хуманитарна помоћ најугроженијима стигне и ове године...

Мирослав Мектеровић

НОВА ХЛАДЊАЧА ЗА РАЗВОЈ ВОЋАРСТВА У СРЕМУ

Свеже јабуке целе године

У сремском селу Мала Ремета у околини Врдника отворена је крајем децембра технолошки најсавременија хладњача у Србији. Овај модерни објекат за складиштење воћа, капацитета 3.200 тона, изградило је предузеће „Атос Винум” – уз подршку од 27,5 милиона динара из буџета покрајинске владе. Предузеће, које се бави плантажним узгојем воћа, посебно јабука, окружило је на овај начин производни циклус и обезбедило услове за дугорочну успешну сарадњу са купцима из иностранства.

Према речима директора Мише Деурића, већ сада је у хладњачи смештено 2.000 тона свежих јабука, а током 2009. године на руском тржишту продато је 400 тона јабука са њихових плантажа.

– Ова хладњача има велики значај, и то не само на нивоу општине, региона или Покрајине, јер је пример како савремена технологија и инфраструктура помажу у креирању нових радних места, стварају савремено пословно окружење,

али и мењају читаву локалну заједницу, доносећи приходе и бољи живот. На овај начин остварује се и профитабилна пољопривредна производња, јер квалитетна воћарска производња доноси двадесетак пута већи приход од традиционалног узгоја ратарских култура. За успех оваквих улагања и осавремењивање наше по-

љопривреде и агроиндустрије, потребна је сарадња на свим нивоима, од локалне самоуправе до Републике, јер су током последњих деценија засади винове лозе, воћа и поврћа били сасвим занемарени – рекао је приликом пуштања у рад хладњаче Бојан Пајтић, председник Владе Војводине.

Инвестиције попут ове помажу опстанак наших села и обезбеђују квалитетнији живот у њима, а покрајинска администрација планира да ускоро постави пумпе на Дунаву, које ће омогућити наводњавање и заливање воћњака и земљишта под повртарским засадима.

М. Мектеровић

МИЛУТИН ПАНИЋ ИЗ СЕЛЕВЦА ЧУВА КАНАТЕ СТАРЕ СТО ГОДИНА

Надживеле три колена

За прадеду и имењака овог пензионера још 1909. године направио их је мајстор Павле Којић

Милутин Панић, тракториста у пензији из Селевца, поседује канате за запрежна кола која данас представљају значајну етнолошку вредност. Стара су читав један век, а купио их је још 1909. године његов прадеда и имењак Милутин, који се целог живота бавио земљорадњом. Направио их је на-

Од користи и после сто година

далеко чувени селевачки мајстор Павле Којић и то тако добро да и данас служе.

Додуше, у њима се више не превози никакав терет, јер у овој породици, као уосталом и у другим, више нема вучних грла, давно су их заменили трактори. Садашњи власник старе и очуване канате држи у магази, до врха напуњене пшеницом тако да су у функцији и на прагу другог века постојања.

– Моји преци су у овим канатама превозили жито које се врхло на локацији садашњег сеоског хиподрома у Смајцу – прича нам Милутин. – Наравно, у њима су са поља допремани и други пољопривредни производи и сточна храна. У сваком случају, била су у вишедеценијској употреби.

Милутин је четврто колено у породици Панић које користи и чува стогодишње канате. Од првог Милутина наследио их је његов син Драгомир, потом унук Живомир, па праунук Милутин с којим се завршава мушка лоза ове породице. Канате ће, како Милутин планира, наследити једно од његових унучића. Он, наиме, има три ћерке и све су удате.

Судећи по начину израде, украсима и записима на њима, ове канате свакако да имају и музејску вредност. Мајстор Павле Којић је на њиховим страницама оставио видан траг. Црвеном бојом је

Милутин Панић

исписао име наручиоца, годину израде и своје податке, једноставно да се зна чијих су оне руку дело.

Канате су направљене од квалитетне чамовине. Сви претходни власници су их, имајући у виду колико трају, чували као очи у глави. Тако се понаша и садашњи сопственик Милутин који је пензију стекао управљајући 35 година трактором Земљорадничке задруге „Селевац“.

Д. Јанојлић

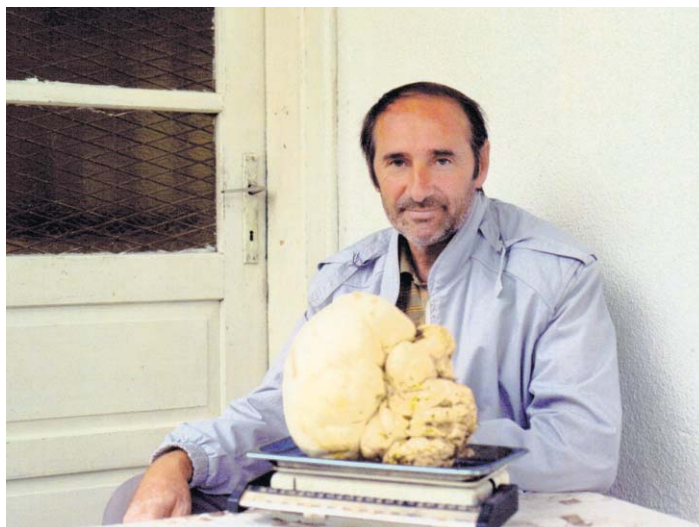
НЕОЧЕКИВАНИ ПРОНАЛАЗАК РАЧАНСКОГ ПЕНЗИОНЕРА

Печурка велика као фудбал

Није мало био изненађен Зоран Првуловић, пензионер из Раче, када је на ливади, поред потока Бошњака, где дуго напаса козе, угледао „изгубљену лопту“. Бар тако је из даљине помислио, а онда је установио да је то печурка какву овде, а и уопште, није видео.

Иако је ливада покрај потока, печурка је била на сувом, поред грађевинског шута који је неко баш ту ускладиштио.

Мерење је показало да је печурка тешка чак 1,7 килограма, али је Зоран пропустио да направи обилан породични ручак јер није знао

Зоран није ризиковао

о којој је врсти реч и да ли је јестива.

Да је гастрономски ужитак пропао, потврдили су нам у крагујевачком Гљиварском друштву „Шумадија“. Наиме, печурка коју је пронашао овај Рачанин је велика пухара (*Langermania gigantea*), може да буде тешка и више од 10 килограма, обично се јавља на планинским пропланцима тако да су је шумадијски трагачи брали највише на Копанолику, а неки гљивари су је налазили и у околини Баточине. Ипак, у овом делу Шумадије ова печурка је готово непозната.

П. П.

ИАКО У ПЕНЗИЈИ, КРОЈАЧ МИЛУН МИТРОВИЋ ЈОШ ШИЈЕ НАРОДНУ ОДЕЋУ

Шајкача као сувенир

Ретки купци ових
капа углавном су
старији сељани
или млади који их
шаљу рођацима
у иностранство

Милун Митровић (74), пензионер, кројач народног одела из Костојевића код Бајине Баште, некада је годишње продавао и по 2.000 шајкача, а рукотворине, изашле испод његове „сингерице“, налазиле су купце у Љубовији, Пожеги, Ужицу, Косјерићу, Чачку, Крушевцу, Краљеву, Вишеграду, Ариљу, Чајетини, Бајиној Башти, Крупњу, Лозници, Шапцу... Иако су ове капе одавно изашле из моде, Милун их, једини у Подрињу па и шире, и даље шије и за њих има још понеког купца. Свакодневно у

својој кројачкој радњи понешто сашије, а кад су пазарни дани или вашари у оближњим градовима, он оде да продаје капе шајкаче разноврсних величина и боја.

На вашару, одржаном на Митровдан у Љубовији, Милун нам је причао о свом занату који много воли и од којег се окућнио. Шије, каже, и народна одела за која нема пуно муштерија, с времена на време дођу код њега старији сељаци, домаћини који живе у брдовитим селима, и наруче да им сашије гуњ украшен гајтанима и чохом, ређе и рајтхозне панталоне, шајкачу или шубару од јагњеће коже.

– Занат сам изучио код мајстора Миленка Симеуновића у Рогачици, а своју радњу сам отворио 1956. Првих година највише је било поруцбина за панталоне рајтхозне, потом су их потиснуле скихозне, панталоне које немају балоне... Посла је било пуно па сам једно време имао четири ученика

Милун Митровић

и два радника кројача. Шили смо одела од шајка, сукна и чохе, касније су у моди били качкети... – прича Милун.

Сада капа шајкача продао око 60 годишње за по 200-250 динара. Купују их махом старији људи и туристи као сувенир.

– Ево, на великом митровданском вашару у Љубовији, на којем је било подоста продаваца разноврсне робе а купаца мало, продао сам 21 шајкачу. Три је купио дваде-

сетогодишњи младић из села Лопатља код Осечине, има два брата, рече, и поклонихе им по капу, четири сам продао купцу из Републике Српске да их све пошаље фамилији у Канаду... лепе су шајкаче и српско народно одело украшено плавом или црвеном чохом и гајтанима. Надам се да ће сеоско становништво сачувати српску традиционалну ношњу од заборава – каже Милун Митровић.

М. Малишић

У УЖИЦУ СИНДИКАТ ОТВОРИО КАНЦЕЛАРИЈУ ЗА ЖРТВЕ ТРАНЗИЦИЈЕ

Бесплатна правна помоћ

У Ужицу је, у Већу Савеза самосталних синдиката за Златиборски округ, отворена Канцеларија за бесплатну правну помоћ, а све у циљу већег запошљавања и спречавања бахатог понашања послодаваца. Основан је и Транзициони центар, који ће организовати трибине, саветовања, радионице на којима ће признати стручњаци говорити и помагати у решавању проблема. Најављено је да ће се ускоро отворити канцеларија „Стоп мобингу“ за читаву западну Србију.

Према речима Петрашина Друловића, председника Већа ССС, ове активности део су пројекта „Јачање институција за социјални дијалог“, који се односи на тржиште рада и улогу синдиката и Социјално-економског савета, покренутог у сарадњи са шпанским Институтом ИСКОД. Јер, у Ужицу је приватизација приведена крају, али, нажалост, велики број радника је остао без посла. Почетком деведесетих година прошлог века индустрија је запошљавала 17.000 радника, а сада их је у тој делатности око 5.000.

Ђ. Миловановић

У КОСТОЛАЧКОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ ПЕНЗИОНЕРА

Тесне им просторије дома

Обезбедили средства за доградњу у којој би, поред осталог, био и СОС маркет за потребе најсиромашнијих Костолчана

Организација пензионера у Костолцу, граду надомак Пожаревца, која постоји од 1988, тренутно броји око 2.200 чланова који се радо друже у просторијама Клуба у Дому пензионера. Руководство Организације, на челу са председником Душаном Деспотовићем, веома је активно и у овим тешким временима нарочито окренуто члановима с пензијама између седам и десет хиљада динара.

– И прошле године смо за наше пензионере обезбедили куповину угља на шестомесечни кредит. Пријављене су потребе за 10.000 тона угља, а поред пензионера Костолца уписивали су се и пензионери сеоских насеља – Острова, Петке, Кленовника, Ђириковца, Речице, Брадарца, Старог Костолца, Дрмна, Бу-

Душан
Деспотовић

бушинца и Братинца. И зимница је могла да се набави на кредит. Реч је о испорукама кромпира, пасуља, лука, брашна, шећера и уља. Све то обезбеђујемо пензионерима на отплату од три до шест месеци, а уз то, ова роба јефтинија је за 30 одсто у односу на тржишне цене. Ранијих година смо на овај начин испо-

ручивали пензионерима и до 200 тона зимнице. Наша брига усредсређена је и на болесне пензионера, па је за 100 наших чланова лане обезбеђен опоравак у Врњачкој Бањи – истиче председник од кога сазнајемо и да, у недостатку службе геронто домаћица, код њих постоји комисија чији чланови редовно обилазе болесне, усамљене и немоћне пензионере и помажу им на лицу места.

Зграда у којој је смештена костолачка Организација пензионера грађена је пре само четири године, али је већ постала претесна за све активности које се у њој одвијају. Ово је и основни разлог што се иде на њену доградњу. Средства су обезбеђена, пројекат постоји, у питању је простор од око 320 квадратних метара у оквиру кога би били смештени магацини, кухиња, ресторан, канцеларије и, што је најважније, СОС маркет у коме би се снабдевали сви сиромашни Костолчани, а не само пензионери. Чека се само дозвола за градњу којој претходи скупштинска одлука о преносу власништва над парцелом на којој ће се инвестиција реализовати. У Организацији пензионера Костолца се надају да ће нова зграда бити у функцији ове године.

С. Евковски

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

На прагу револуционарног открића

Научни тим успешно произвео два основна слоја коже

Истраживачи Института Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу надомак су откривања нове методологије узгоја људске коже у лабораторијским условима. У сложеној процедури размножавања ћелија људског ткива додавањем ензима, крагујевачки научни тим је успешно произвео два основна слоја, који се у свету користе за трансплантацију код опекотина, кожных обољења или тежих облика проширених вена. У Институту кажу да је ово јединствен експеримент у

Србији, док у свету већ постоје фабрике за репродукцију људске коже.

Овакви пројекти у богатим земљама последњих година примењују се у клиничком лечењу пацијената и веома су скупи. Код нас је методологија производње људске коже у експерименталној фази. Ипак, иако ради у скромним условима и са знатно мање новца који сада стиже једино са Медицинског факултета, крагујевачки истраживачки тим је веома успешан. Овај амбициозни научни тим предводе професор др Зоран Милосављевић и др Биљана Љујић. Кожно ткиво произведено у лабораторијским условима има вишеструку примену у лечењу пацијената. Резултати овог јединственог истра-

живања у Србији, осим узгоја људске коже у лабораторији, користиће се и за даље експерименте као што су утицај

разних фактора на болести коже, а који се већ обављају у крагујевачком Институту.

М. Сантрач

РУМА

Прослављен најрадоснији празник

Божјићни празници свечано су обележени и у домовима становника на подручју Срема. И овога пута младићи прерушени у вертепе и губе, ишли су на Бадње вече у многим сремским селима од куће до куће, глумећи и рецитујући песме о Христовом рођењу. Весели момци домаћинима су честитали Божић, након чега су их они чашћавали јелом, пићем и новцем, како обичаји налажу. У Добринцима, у румској општини, вертепе и губе снимали смо на Бадње вече у дому породице Живановић.

У Краљевцима, селу крај Руме, ни овога пута није изостало окупљање мештана око ватре, како то по традицији чине седмог јануара увече. Овог Божића није било снега, али уз песму и причу нису изостали кувана ракија и вино, који су веселе Краљевчане грејали изнутра.

Јахање коња првог дана Божића готово да је заборављено у великом броју села, јер је све мање ових животиња којима су се Сремци некада дичили.

Г. В.

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Награде за највеселије

Актив жена месног одбора пензионера МЗ „Доњи град“ из Смедеревске Паланке, са председницом Станом – Цаном Митић, организовао је дочек Нове године. Више од 120 пензионера из Смедеревске Паланке, Велике Планае и Младеновца, уз оркестар „Буце перушке“, са доста ића, пића, уз песме које разгаљују срца и подсећају на младост, и игру која је трајала до зоре, пуни оптимизма дочекали су 2010. годину.

А, када су се казаљке поклопиле и означиле долазак Нове године, уз пољупце пале су и честитке за дуг живот, добро здравље, много среће и радости, а нису изостале ни награде.

Пензионеркама из Младеновца, Илинки Карановић припала је награда за најлепшу фризуру, а Љубинки – Маџи Петровић, за најелегантнију даму. Милан Ђурић из Смедеревске Паланке био је најелегантнији господин, док је Раде Јовановић Рибар добио шампањац пошто је његов сто био највеселији. Награду за највеселију даму свих прослава и забава које су пензионери организовали у Смедеревској Паланци у прошлој години добила је Гордана Мишић из Младеновца.

С. Костантиновић

КРАГУЈЕВАЦ

Пријем за децу палих бораца

Славица Савељић, члан Градског већа Крагујевца за социјалну политику и друштвену бригу о деци, уручила је поклон честитке деци палих бораца и ратних војних инвалида на пријему уочи новогодишњих и божићних празника.

– Празници су прилика да једни друге обрадујемо и дарујемо, посебно када је реч о нашим најмлађим суграђанима. Град то чини сваке године даровањем божићних пакетића деци Крагујевца и пакетића за Светог Саву деци из сеоских средина, поклон честитки прворођеним бебама у новој години, као и посетом деци без родитељског старања у Дечјем дому „Младост“, да бисмо им бар мало улепшали празнике и надокнадили оно што им је живот прерано одузео – истакла је Славица Савељић.

На пријему у згради Скупштине града 157 малишана добило је новогодишње поклон честитке за које је град издвојио око 600.000 динара.

М. С.

БЕОГРАД

Дружења што више

Пуно среће, здравља, доброг расположења... – жеље су које упућујемо најдражима за празнике, али све ређе путем разнобојних, веселих новогодишњих и божићних честитки, које брзо и сигурно уступају место новом, ефикасном СМС честитању. Из носталгије према традицији, која потиче с почетка 15. века када су се појавили први папири с најлепшим жељама, у Дневном центру и клубу за старије „Чукарица“ првих дана нове године организована је изложба уникатних божићних честитки.

На лицу места, од папира, конца, коже, свиле, чланице комисија за креативни ручни рад геронтолошких клубова „Младеновац“, „Драпшин“, „Палилула“, „Раковица“, „Савски венац 2“, „Војвода Степа“, „Обреновац“ и „Чукарица“ стварале су празничне честитке намењене најстаријим корисницима чукарич-

ког клуба. Жири је дао суд: најмаштовитије честитке настале су у клубовима „Младеновац“, „Драпшин“ и „Савски венац 2“. Пригодне поклоне свим учесницима предала је Рада Вукајловић, председница Комисије за радну терапију организатора. Сви заједно су пожелели „дружења пуно у години новој, на радост и весеље“.

В. Витезовић

БОСИЛЕГРАД

Сусрети и такмичења

Удружења пензионера општина Босилеград, Бујановац и Сурдулица договорили су се о међусобној сарадњи, дружењу и такмичењу. Први сусрети и такмичења у шаху одржани су у Сурдулици, други у Бујановцу, а трећи у децембру у Босилеграду.

Разговарало се и о плановима за ову годину и договорено да се 2010. организују сусрети пензионера на Власинском језеру и да се учествује на Олимпијади трећег доба.

Владимир М. Стојменов

ПИРОТ

За добробит трећег доба

Општинска организација пензионера у Пироту одражала је крајем децембра редовну годишњу скупштину у Клубу пензионера. Присутствовало је око 40 представника градских и сеоских месних организација.

У извештају о једногодишњем раду који је поднео Велимир Пејчић, председник Општинског одбора, наглашено је да је у 2009. години доста учињено на снабдевању чланства прехранбеним производима, као и средствима за личну хигијену, по нижим ценама и на више рата. Набављено је и више од 1.800 кубика огревног дрвета, такође јефтиније него на тржишту и на отплату.

Општински одбор је организовао и набавку пакета за изнемогле и болесне чланове у граду, као и у најудаљенијим селима подно Старе планине.

Остварена је изванредна сарадња пиротске Општинске организације пензионера са надлежнима из СО Пирот, Филијале ПИО Пирот и „Дунав осигурања“ у Пироту. Одлична сарадња успостављена је са општинским организацијама Димитровграда, Бабушнице и са пензионерима из Годеча у суседној Бугарској. Организовано је и више једнодневних излета.

С. Панакијевски

КРУШЕВАЦ

Нова купатила

У објектима Геронтолошког центра у Крушевцу поново се изводе радови: мењају се дотрајале каде, санитарни уређаји, водоводне и канализационе цеви.

Пре тога су стари дрвени прозори и врата замењени новим, пластифицираним, са венецијанерима, промењен је кухињски кров, постављен систем за рано откривање и јављање о пожарау, осветљени излази за евакуацију.

Према речима Весне Лукић, директора Геронтолошког центра Крушевац, животни стандард и здравствена заштита корисника овде су на првом месту, што подразумева бригу о комфору и функционалности објекта и често присуство мајстора у њима.

М. Милић

АЛЕКСИНАЦ

Пакети за најугроженије

Општинска организација пензионера у Алексинцу обезбедила је 170 поклон пакета за најугроженије чланове – болесне и непокретне. Пакети су им уручени у њиховим домовима уочи новогодишњих и божићних празника.

Како истиче председник Општинске организације Мирослав Здравковић, ова акција се непрекидно реализује од 1998. године. Ове године поклон пакети садрже по килограм шећера и пиринча, литар јестивог уља, сто грама кафе, пола килограма макарона и паковање чаја.

За куповину поклон пакета издвојено је 60.000 динара.

С. Илић

ДЕБРЦ

Уз прасе до зоре

Организација пензионера у Дебрцу организовала је дочек Нове године у лепо уређеном клубу у центру ове варошице. Интересовање за весело дружење до „првих петлова“ било је велико, јер су најстарији житељи Дебрца и околине желели да у Нову годину уђу весели, уз прасетину „са пања“, томболу и музику из „добрих старих времена“.

Руководство овдашње организације пензионера организовале, по обичају, и дочек Српске нове године, уз богато иће и пиће. Пензионери су, иначе, једини у овом крају организатори оваквих и сличних светковина.

З. Ђурић

ПОЖАРЕВАЦ

Обрадовали најстарије

Као и ранијих година, и у предвечерје 2010. један број активиста из Организацији пензионера Пожаревца обишао је болесне и усамљене чланове, како оне који живе у граду, тако и житеље сеоских насеља. Према речима Момира Пејановића, председника пензионера, уручено је око 200 поклон пакета са основним намирницама. Са овом лепом акцијом, не само уочи Нове године већ и осталим пригодама, наставиће се. Набавку празничних пакета финансирала је организација из средстава чланарине, за разлику од дочека Нове, 2010. године у ресторану на Хиподрому, где се окупило око 150 пензионера – свако од њих је издвојио по 950 динара и уз живу музику и богату трпезу лепо су се дружили, у веселу испратили стару, а дочекали нову годину.

С. Е.

ШАБАЦ

Новогодишњи скуп

Председник Општинске организације шабачких пензионера Милорад Теодосић поводом новогодишњих и божићних празника уприличио је сусрет са члановима Извршног одбора ове организације. Како је рекао, иако 2010. година неће донети повећање пензија, ни било какав други материјални бољитак, увек има разлога да се слави и да једни другима пожелимо добро здравље.

Ово је била и прилика да се поделе новогодишњи поклони, да се време проведе у пријатном разговору, али и у договоруима о плановима за ову годину.

Б. Р.

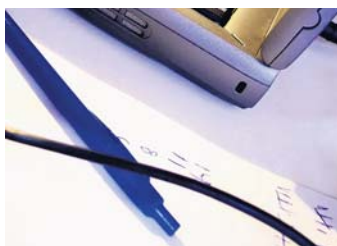
Славило се радно и парадно

Поводом новогодишњих и божићних празника у шабачкој организацији инвалида рада уприличена је свечаност. Али, иако је повод за састанак био празнични, Мира Савковић, председница Општинске организације инвалида рада, подсетила је да ће 2010. година бити напорна јер следе избори, али и битка да се у новом закону о пензијском и инвалидском осигурању заштите инвалида рада, и да се више пажње посвети оним инвалидима који су у радном односу, а најчешће су на мети отказа. Од послова који следе свакако је јако важна и пререгистрација организације.

Други део овог скупа био је прилика да се уруче новогодишњи поклони и да се мало провесели уз задовољство што је 2009. година, иако бременита економском кризом, протекла релативно добро и успешно.

Б. Р.

Изгубљени пријатељ

Молим вас да ми помогнете да пронађем адресу мог пријатеља и дугогодишњег сарадника Душана Костића који је отишао у пензију као и ја. Сада је, колико знам, у неком дому за старе. Пре две године ме је замолио да му купим неки лек, међутим, у међувремену је отишао у дом, али не знам у који.

Пошто прима пензију коју му ви шаљете из Фонда ПИО, сигурно код вас постоји његова адреса па вас молим да ми помогнете да пронађем пријатеља. Желео бих да му помогнем јер смо били велики другови. Слао сам му писма, али су ми се враћала са ознаком „непознат“.

Унапред захвалан, срдечно вас поздравља
Радован Рашовић

ПИШИТЕ НАМ

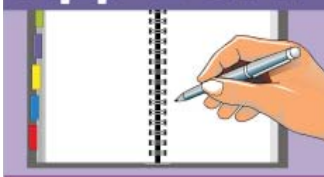
Драги читаоци,

Ово је простор намењен Вашим писмима. Пишите нам шта Вам се у нашем и Вашем листу допада, а шта би могло да буде боље, шта бисте волели да прочитате или да саопштите другим читаоцима.

Адреса је Булевар уметности 10, 11070 Београд, или електронском поштом, на glasosiguranika@pio.rs

ОДГОВОР: Поштовани господине Рашовићу, пошто само на основу имена и презимена које сте нам послали не можемо да утврдимо о коме је реч, молимо Вас да нам доставите неке детаљније информације о свом пријатељу, његов матични број, на пример. Можете нам послати и свој број телефона да бисмо Вас контактирали и установили о коме се ради и можемо ли да Вам помогнемо.

АДРЕСАР

Инспекторат за рад (3)

Златиборски округ

Ужице, Димитрија Туцовића 52, I и II спрат
Тел.: 031/513-949
uzice.ir@minrzs.sr.gov.rs

Моравички округ

Чачак, Жупана Страцимира 2, I спрат
Тел.: 031/510-193, 513-949
cacak.ir@minrzs.sr.gov.rs

Рашки округ

Краљево, Трг Јована Сарића 3, III спрат
Тел.: 036/331-422
kraljevo.ir@minrzs.sr.gov.rs

Расински округ

Крушевац, Балканска 63, II спрат
Тел.: 037/440-478
kragujevac.ir@minrzs.sr.gov.rs

Нишавски округ

Ниш, Страхињића бана 6б, II спрат
Тел.: 018/523-256
nis.ir@minrzs.sr.gov.rs

Топлички округ

Прокупље, Цара Лазара 49, приземље
Тел.: 027/324-316
prokuplje.ir@minrzs.sr.gov.rs

Пиротски округ

Пирот, Српских владара 83, I спрат
Тел.: 010/313-463
pirot.ir@minrzs.sr.gov.rs

Јабланички округ

Лесковац, Пана Ђукића 9-11, приземље
Тел.: 016/214-181
leskovac.ir@minrzs.sr.gov.yu

Пчињски округ

Врање, Пети конгрес 1, I спрат
Тел.: 017/413-845
vranje.ir@minrzs.sr.gov.rs

Косовска Митровица

Улица ослобођења – зграда ватрогасног дома
Тел.: 028/422-845

Некад и сад Брига за незапослене

У свима културним државама старање о незапосленима јавна је безбедност Државе и Општине. Државе и Општине у своје буџете уносе нарочите и довољне суме из којих помажу незапослене.

Још у јеку летње сезоне ми смо имали у нашем малом граду приличан број незапослених радника. Грађевинарство је ишло врло слабо. У другим привредним гранама, где је рада било, наднице и плате су биле тако ниске, да се са њима није могло да сведе крај с крајем ни у пуног упослења. Далеко од тога да би се од редовних надница могло ма шта метнути на страну за обезбеђење преко зиме.

Наше Јавне Берзе рада па и радничке синдикалне организације биле су у сред летње сезоне принуђене да издају неупосленичке потпоре. Јавне Берзе рада и радничке организације зебу пред зимом јер не знају одакле да наберу довољно средстава, ради обезбеђења оних којима је помоћ неопходна.

мом јер не знају одакле да наберу довољно средстава, ради обезбеђења оних којима је помоћ неопходна.

(Краљевски гласник, 28. 12. 1933, година I, бр. 16, стр. 2)

Србија и светска криза

На крају 2009. године у Србији је било регистровано 730.372 незапослених. Тај број расте, а шансе да се пронађе посао све су мање. Тешко је наћи и сезонско запослење. Актуелни су неки помоћни послови: промоције, конобарисање, утовар и истовар робе...

Највише могућности да и у ово тешко време дођу до запослења имају информатичари, програмери, електротехничари и фармацеути, али и професори енглеског, немачког и математике су све траженији. Посла се нађе и за грађевинске раднике, пекаре, месаре, конобаре и фризере.

Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености данас пружа какву-такву заштиту и помоћ особама које су остале без посла. Њиме је предвиђена новчана накнада, здравствено, пензијско и инвалидско осигурање и друга права у складу са законом.

Накнаде зависе од висине примања која су запослени имали пре губитка посла, али често касне и неколико месеци.

С. С. – Ј. О.

Самостална пензија удове

Милица С. – Мајданпек: У тренутку смрти супруга имала сам 39 година. Имам двоје деце, једно у основној школи, друго на факултету, које примају пензију. Сада имам 46 година. Са колико година живота могу да остварим право на породичну пензију, после школовања деце?

Одговор: Сада је врло незахвално одговарати на Ваше питање, јер се ради о будућој чињеници на коју ће се примењивати прописи који буду важили у тренутку када Ви будете подносили захтев за остваривање права на породичну пензију. По важећем Закону о ПИО, Ви бисте и сада, док се Ваша деца школују, имали право на коришћење пензије уз децу, под условом да нисте запослени, односно лице у осигурању. За самостално коришћење породичне пензије за удову ове године потребно је 49 година

и шест месеци живота, а 2011. биће потребно 50 година живота. После 2011. године највероватније ће доћи до промена услова за остваривање права на породичну пензију. О тим изменама Закона сазнаћемо највероватније у првој половини ове године, па ће тек тада моћи да се прерачуна када бисте могли да остварите своје право. За сада је најважније да деца што дуже буду корисници права на породичну пензију јер то једног дана може бити од пресудног значаја и за Ваше право на породичну пензију.

Наплата трошкова сахране

Здравко Скарамуца, Нови Сад: Мој покојни отац је био пензионер Филијале ПИО Нови Сад од 1968. године. Умро је у Пули, где је живео од 1981. године. У Филијали Нови Сад су ми рекли да мајка не може добити новац за погребне трошкове јер је отац живео у другој држави. Ја сам ипак написао захтев и предао. После годину дана тражили су да им се доставе оригинални рачуни, што је и учињено. Молио бих да ми кажете број „Службеног гласника“ где је објављена одлука о забрани исплате погребних трошкова или је побројано којим категоријама пензионера припада то право, а којима не.

Одговор: Закон о потврђивању споразума о социјалном осигурању између СРЈ и Хрватске објављен је у броју 1 „Међународних уговора“ од 11. 5. 2001. године, а ступио је на снагу 1. 5. 2003. године. Конкретно се ради о примени члана 5, став 3 наведеног закона по коме нема ограничења да се наплате трошкови

сахране у случају када је умрло лице – корисник пензије примао пензију из једне државе, а имао пребивалиште у другој држави уговорници.

Право на наплату трошкова сахране има лице које је платило ове трошкове, што се види из рачуна које сте доставили Филијали ПИО. Ово је у складу са чланом 41 Закона о ПИО.

Накнада за телесно оштећење

Верица Боц, Меленци: Рођена сам 1969. године. Инвалидски сам пензионер од 1. 12. 1999. године са навршених дванаест година стажа. Пре месец дана била сам на комисији да ми се одреди категорија и степен инвалидности. Комисија је одредила четврти степен, тј. 70 одсто инвалидности, и то само на основу прве операција, а ја сам их имала две. Примам пензију од 11.000 динара без права на надокнаду за телесно оштећење. Да ли имам права на надокнаду за телесно

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Весна Вићентијевић

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање

оштећење и да ли је комисија била у праву што се тиче степена инвалидности?

Одговор: Још од 1. 1. 1997. године Закон о ПИО прописује да право на накнаду за телесно оштећење могу остварити само они код којих се утврди да је узрок настанка телесног оштећења несрећа на послу или професионално обољење. Код вас је евидентно узрок настанка телесног оштећења болест, што значи да немате право на ову накнаду, већ се само утврђује степен телесног оштећења, што је код Вас и учињено. У овом случају је потпуно све-

једно да ли је правилно утврђен степен телесног оштећења јер право на накнаду немате. Степен телесног оштећења може бити значајан код остваривања неких других права као што су царинске олакшице при увозу моторног возила, или за добијање бодова при решавању стамбених питања, итд.

Ако сматрате да је комисија пропустила да цени све чињенице приликом утврђивања степена телесног оштећења, обновите захтев.

Уплата пољопривредног стажа

Бранислав Илић, Неготин: Имам 62,5 године и 35 година и два месеца радног стажа. Власник сам земљишта и занима ме на који начин бих могао да откупим овај стаж од четири године и 10 месеци да бих могао да одем у пензију са 40 година радног стажа. Молим вас да ми обрачунате најнижу уплату, ако може преко пољопривреде; колико би то износило и да ли бих отишао у пољопривредну пензију ако бих уплатио доприносе преко пољопривреде?

Одговор: Уколико сте власник земље и испуњавате услове за остваривање пољопривредног стажа, можете себи уплатом доприноса по том основу обезбедити довољан стаж за одлазак у старосну пензију са 40 година стажа доприноса за осигуранике пољопривреднике је за 2009. годину била 17.348 динара, а допринос за пензијско и инвалидско осигурање је 22 одсто те основице и износи 3.816,56 динара месечно. Ускоро очекујемо и основицу за 2010. годину. Допринос се увек уплаћује на основицу која важи у моменту уплате, док се у М-4 уносе подаци о основицама које су важиле у годинама за које се уплаћује допринос.

Одговор на питање колика би Вам била пензија са овом уплатом, највише зависи од зарада које сте остварили док сте били у радном односу. Уплата пољопривредног стажа свакако неће најповољније утицати на висину пензије, али Вам омогућава одлазак у старосну пензију. То не би била пољопривредна пензија, осим за случај да Ваша пензија није виша од минималне пензије која за пољопривреднике износи 8.384,51 динар, док је за остале кориснике пензија 11.088,23 динара.

За регулисање свих својих права морате се обратити филијали ПИО надлежној према пребивалишту, односно тамо где имате пољопривредно земљиште.

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЛОВИЧИЋ	ПОЧЕТАК ДАНА, ОСВИТ	ВРСТА ИГРЕ	ОТОПИНА, РАСТОПИНА	БРИНУТИ СЕ	СТАРИ ГЛАСНИК НА КОЊУ	СХВАТИТИ	СИТАН ЕНГЛЕСКИ НОВАЦ
ПРИЛАЗ							
РАЗВОД БРАКА (МН.)							
ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ							
ОСТРВЉЕ У ЕГЕЈСКОМ МОРУ							
АВАНС, ПРЕДУЈАМ (МН.)							ОЗНАКА ЗА РЕОМИР
СИМБОЛ КИСЕОНИКА		ИНДУСТРИЈА ТЕПИХА			ТРЕМОЛО (СКР.)		
		ГВОЖЂЕ У БЕТОНУ			ЛЕПО, ГИЗДАВО		
ИТАЛИЈАН. ПЕВАЧИЦА, ИВА							АКРОБАТИ У ЦИРКУСУ
КОШТУЊАВО ВОЂЕ (МН.)						ПРВО СЛОВО	
						ВАЗДУХ (ГРЧ.)	
РАТНА МОРНАРИЦА (СКР.)			СЛОЈ ВАЗДУХА				
			ВУЛКАНСКА СТЕНА				
ГРАД НА СЕВЕРУ ТУРСКЕ					РУСКА НЕГАЦИЈА ОПУШАК ЦИГАРЕТЕ		
МОРАЛИСТА (МН.)							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	УПИСИВАЊЕ						ОЗНАКА СЕВЕРА ТРЕНЕР, РАДОМИР
	ЧВРСТО, ОТПОРНО						
НАУЧНА РАСПРАВА							
ЗАВАРЕНО МЕСТО НА МЕТАЛУ					ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА МАСТ, МАСНОЋА		
ОЗНАКА ЗА РАЗРЕД		ИМЕНИЦА (СКР.)				ОЗНАКА ЗА ТОНУ	СИМБОЛ ТИТАНА
		СИМБОЛ ЕРБИЈУМА					
ГРАД У МИЧИГЕНУ САД							
ОРЕГОН (СКР.)			РЕЗАТИ				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА: Спартак, реторта, еликсир, Ђело, ка, н, Аврам, ај, но, а, насилан, оток, вк, вар, ага, актива, Ирена, горанин, отац, ст, Дањ, ат, иреалан, на, Сена, Акита, р.

ИГЊАТ ГАТАЛО

Јастук мера савести

Чиста савест може да спава и на прљавом јастуку, а прљави савест нема сна ни на чистом.

Ако неком отворите рану, улудо је да се претварате у завој.

Ако је ваша реч увек последња, онда сте ви усамљен човек.

Миљан Деспотовић

Лек

Поскупљењем лекова лечи се фармацеутска индустрија.

Кад не бих морао да живим, могао бих да им поверујем да је ово демократија.

Глад куца на моја врата. Не знам зашто куца кад и она одавно овде станује.

Милен Миливојевић

САЊАМИ СМО ДА БУДЕМО
НА ВРХУ... Е, САДА НАМ
СЕ ТАЈ САН И ОСТВАРИО!

Мислараг Величковић

РЕКЛИ СУ... О ГРЕШКАМА

Уз великог човека често иду и велике грешке.

Томас Ман

Многи греше из страха да не погреше.

Ефраим Лесинг

Увек је право време да се исправи грешка и уради оно што је исправно.

Мартин Лутер Кинг, млађи

Човек који не прави грешке обично не ради ништа.

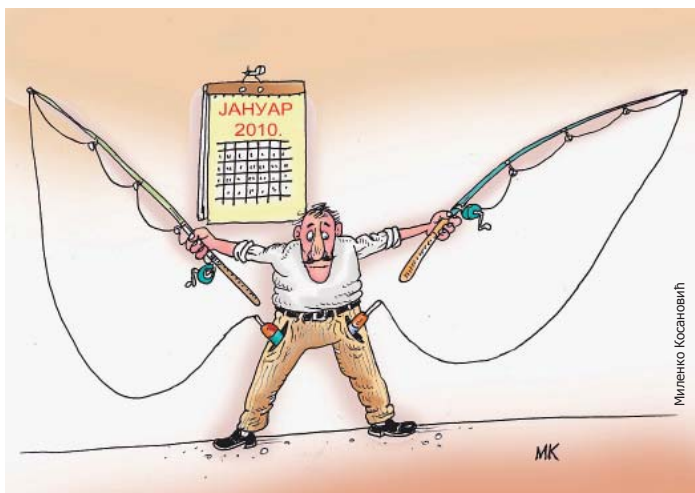
Хауард Филипс

Има једна грешка код жене: често заборавља колико вреди.

Оскар Вајлд

Грешити је људски, а бацити кривицу на другога још људскије.

П. Џералди

Доскоци

Стари систем још није демонтиран. Имао је превише жица.

Није ни ђаволу лако. Велика је понуда душа.

Код нас је брига о породици на првом месту. На другом је бела куга.

Тешко је писати српску драму. Има много заплета.

Не окрећи се, сине. Тата се бави високим државничким пословима.

Раде Ђерговић

(Х)уморне мисли

Неки сиромаси су у лудој ноћи потрошили све што имају. Да бар једном у години буду имућни грађани!

Да купус и лук нису јефтинији од јагњетине и прасетине, ко би се сетио Це витамина?!

Ове године жито је знатно јефтиније него лане. Сваког дана јешћемо и хлеб и колаче!

Да су нам са укидањем виза укинуте и везе и протекције, био би то земљотрес од сто степени!

Наш напредак се не види голим оком. Неопходни су много финији инструменти.

Витомир Теофиловић

